

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

DENISA BLAHUŠOVÁ

IV. ročník – prezenční studium

Obor: český jazyk – německý jazyk

**PŘEROVSKÝ LITERÁRNÍ MÍSTOPIS 19. a 20.
STOLETÍ**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a užíla jen uvedených pramenů a literatury.

V Přerově dne 13. 4. 2010

.....

Děkuji Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D., za trpělivé a odborné vedení diplomové práce.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 LITERÁRNÍ PŘEROV.....	7
2 MEDAILONY AUTORŮ.....	12
2. 1 Jiří Sumín.....	12
2. 1. 1 Život Jiřího Sumína.....	12
2. 1. 2 Dílo Jiřího Sumína.....	14
2. 2 Josef František Karas.....	19
2. 2. 1 Život Josefa Františka Karase.....	19
2. 2. 2 Dílo Josefa Františka Karase.....	20
2. 3 Florian Zapletal.....	24
2. 3. 1 Život Floriana Zapletala.....	24
2. 3. 2 Dílo Floriana Zapletala.....	27
2. 4 Oldřich Mikulášek.....	30
2. 4. 1 Život Oldřicha Mikuláška.....	30
2. 4. 2 Dílo Oldřicha Mikuláška.....	32
2. 5 Josef Kainar.....	39
2. 5. 1 Život Josefa Kainara.....	39
2. 5. 2 Dílo Josefa Kainara.....	42
2. 6 Jiřina Hauková.....	47
2. 6. 1 Život Jiřiny Haukové.....	47
2. 6. 2 Dílo Jiřiny Haukové.....	48
2. 7 Jaroslav Mazáč.....	53
2. 7. 1 Život Jaroslava Mazáče.....	53
2. 7. 2 Dílo Jaroslava Mazáče.....	54
3 DÍLA S TEMATIKOU PŘEROVA.....	60

3. 1 Beletrie	60
3. 2 Odborná literatura	64
ZÁVĚR	66
PRAMENY A LITERATURA	67
ANOTACE	

ÚVOD

Autorka diplomové práce i celá její rodina pochází z Přerova. V jeho prostředí vyrůstala a posléze odmaturovala na zdejším gymnáziu. Již zde se setkávala s literaturou světovou, českou, ale i regionální. Teprve v roce 2000 při 130. výročí založení gymnázia se však něco více dověděla i o přerovských rodácích, kteří v oboru literatury nabyli významného postavení. Problematiku přerovského literárního místopisu si zvolila proto, aby se pokusila nastítnit vývoj literární historie na Přerovsku a vytvořila ucelený přehled autorů s tímto okresem spojených. Především se zaměřila na nejslavnější rodáky, jejich život i dílo. Výběr tématu byl ovlivněn také pozitivním vztahem, který autorka ke svému rodnému městu chová.

V první kapitole se zabýváme literární historií města Přerova. Uvádíme zde stručnější přehled veškerého literárního dění, které lze spojovat s životy či tvorbou českých spisovatelů. A to autorů v Přerově narozených, trvale působících nebo těch, pro které se Přerov stal jen kratší zastávkou na jejich cestě životem. Náš výčet začíná v patnáctém století u Ctibora Tovačovského z Cimburka a končí nejmladší spisovatelskou generací přelomu dvacátého a jedenadvacátého století.

V hlavní části práce se pokusí vytvořit medailony sedmi přerovských autorů. V první řadě jsme zpracovali život a dílo velikánů české literatury, přerovských rodáků, Josefa Kainara a Odřicha Mikuláška. K nim jsme přiřadili i významnou básničku dvacátého století Jiřinu Haukovou. Naším cílem bylo seznámení i s méně známými, či dnes již téměř zapomenutými autory devatenáctého a dvacátého století, kteří v Přerově strávili podstatnou část svého života. Vybrali jsme Amálii Vrbovou, píšíci pod mužským pseudonymem Jiří Sumín, „moravského Jiráska“ Josefa Františka Karase, legionáře a historika Florianu Zapletala a na závěr pedagoga a básníka Jaroslava Mazáče. Vybrané autory jsme seřadili chronologicky podle data jejich narození.

V poslední kapitole se budeme zabývat literárními díly, která zpracovávají tematiku města Přerova. Rozdělíme ji na beletrii a odborné publikace. V beletristické části se zaměříme především na tvorbu autorů zařazených do medailonů. Ve druhé části zmíníme odborné práce, které se povětšinou zabývají historií města Přerova.

1. LITERÁRNÍ PŘEROV

Počátek literární tvorby v Přerově datujeme do patnáctého století, kdy bylo město majetkem Ctibora Tovačovského z Cimburka (1438-1494). Tento šlechtic, politik a také literát sepsal dílo Hádání Pravdy a Lži o kněžském zboží a panování jich, který věnoval králi Jiřímu z Poděbrad. Větší věhlas však získal jeho pozdější literární počín, dvousvazková Paměť obyčejů, zvyklostí starodávnych a řízení práva v markrabství moravském, známé pod názvem Kniha tovačovská.

Později vznikala literární díla především v řadách Jednoty bratrské. Ve stínu zvučnějších jmen se literárně prosazoval biskup a správce přerovského sboru Tůma Přeloučský (1435-1518), jehož dílo O původu Jednoty bratrské a o chudých lidech slouží jako obraz tehdejší doby a působení českých bratří nejen na Přerovsku.

V Přerově se narodil biskup, pedagog, historik, básník, dramatik, překladatel a hudební teoretik Jan Blahoslav (1523-1571), autor mimo jiné České gramatiky. Ve svém rodném městě napsal v roce 1550 Spis o zraku, jak člověk zrakem, to jest viděním a hleděním sobě nebo jiným škoditi může. Na svého proslulého rodáka Přerov vzpomíná sousoším na Horním náměstí, jeho jméno nese přerovská ulice a dokonce i zdejší gymnázium.

V Přerově svého času pobýval také snad nejdůležitější člen Jednoty bratrské Jan Amos Komenský (1592-1670). Proslulý zakladatel novodobé pedagogiky, autor mnoha významných spisů absolvoval v letech 1608-1611 školní docházku na zdejší bratrské škole a v letech 1614-1618 na stejném ústavu působil již jako pedagog. Roku 1616 byl v nedalekých Žeravicích ordinován na kněze. Dnes v Přerově můžeme navštívit Muzeum Jana Amose Komenského se zajímavými expozicemi. Přerov Komenského uctívá ještě pojmenováním ulice, sochou v ulici Čapka Drahlavského a mnohými pamětními deskami.

Příznivcem Jednoty bratrské, zároveň i podporovatelem Komenského byl představitel nekatolických stavů na Moravě Karel starší ze Žerotína (1564-1636). V Přerově, jehož državy zdědil po svém strýci Bedřichu starším ze Žerotína, strávil poslední tři roky svého života. Jako autor se zaměřil na politické memoárové spisy. Dva nejdůležitější nesou názvy Apologie, aneb Obrana proti panu Jiříkovi z Hodic a Zápisové o soudu panském. Na jeho památku pojmenovali Přerované jedno ze svých náměstí Žerotínovo.

Novodobá historie přerovské literatury začíná v devatenáctém století, kdy se zde narodili, žili a pracovali mnozí publicisté, redaktoři a spisovatelé nebo autoři odborných studií a knih.

První významnou literárně činnou osobností byl ředitel přerovského gymnázia Jakub Škoda (1835-1885). Pod pseudonymem Jakub Počátecký překládal francouzská dramata pro Osvobozené divadlo a později Národní divadlo v Praze. Z jeho pera pocházejí také původní divadelní hry.

K spisovatelům tvořícím ke konci devatenáctého století a v prvních desetiletích století dvacátého patří Jan Donát Pelhřimovský (1849-1932), autor především cestopisných črt, povídek, fejetonů a studií o moravském chmelařství. Dál sběratel a vydavatel valašských lidových písní, pohádek a pověstí František Bayer (1853-1925). Ten se mimo lidové tradice zabýval i sepisováním literárně dějepisných příruček či pedagogických a místopisných prací.

K velkým osobnostem přerovského písemnictví se jako jedna z mála žen počítá Amálie Vrbová (1863-1936). Pod pseudonymem Jiří Sumín se do povědomí zapsala svými realistickými romány z prostředí moravského venkova a malého města. Stejně jako Vrbová se tematikou venkova a především pohádkami a příběhy pro děti zabýval rodák z Předmostí Fráňa, vlastním jménem František, Kopeček (1871-1946).

Psychologická propracovanost postav prostupuje dílem dalšího významného Přerováka Františka Skácelíka (1873-1944) publikujícího pod pseudonymy František Skalný nebo František Marek. Tento lékař, spisovatel, redaktor a kritik ve svých knihách realisticky zobrazoval své životní zkušenosti z lékařské praxe. Skácelík psal psychologické romány s dramatickou dějovou zápletkou. Za jeho nejznámější dílo lze považovat knihu Venkovský lékař. Zajímavostí je, že MUDr. František Skácelík působil v letech 1883-1889 jako starosta města Přerova.

Těžištěm rozsáhlé beletristické tvorby tzv. moravského Jiráska Josefa Františka Karase (1876-1931) je historický román. Zabýval se také knížkami určenými pro mládež a prózami s aktuálně společenskou tematikou.

Na přerovské obchodní škole učil dva roky Antonín Vančura (1882-1939), pozdější knihovník v brněnské Městské knihovně, redaktor Lidových novin, spisovatel a dramatik píšící pod uměleckým pseudonymem Jiří Mahen. Po vzniku Československé republiky koupil v Přerově dům další významný český literát Jaroslav Durych (1886-1962). Ve své vile vykonával krátkou praxi zubního lékaře. Durych byl autorem lyrické poezie a prózy vyhraněné křesťansko náboženským pojetím reality. Vedle beletrie psal četné studie o literatuře a náboženské úvahy.

Významné osobnosti české literatury se v Přerově formovali okolo časopisu Obzor. Jeho první číslo vyšlo 1. října 1910 ještě pod názvem Přerovský obzor. Střídavě jako deník nebo týdeník vycházel třicet let až do roku 1941.

Slavným redaktorem Obzoru byl Karel Hauke (1889-1968). Tento veřejný činitel, organizátor kultury, vydavatel, redaktor a ředitel novin Přerovský obzor, Obzor a Naše Haná se společně s jinými zasloužil o vznik literárního časopisu Host.

Ten začal v Přerově vycházet v roce 1921 jako tribuna tzv. Literární skupiny. Spolu s Karlem Haukem se o jeho vznik ještě zasloužili například Jiří Wolker, Bartoš Vlček nebo Čestmír Jeřábek. Redakce působila na Hané tři roky a potom se přestěhovala do Brna a do Prahy. Host představoval jeden z nejvýraznějších kulturních časopisů období první republiky. Je spojen např. s literárním expresionismem nebo skupinou Devětsil. Vydávání bylo ukončeno v roce 1929.

K Haukovým redakčním spolupracovníkům v Obzoru patřili mimo jiné prozaik, básník, dramatik Stanislav Kovanda (1878-1954), či legionář, historik, archivář a redaktor Florian Zapletal (1884-1969).

Své první literárně – publicistické kroky zde absolvovali velikán české poezie, přerovský rodák, Oldřich Mikulášek (1910-1985), redaktorka, překladatelka a autorka milostné lyriky a veršů pro děti Jarmila Urbánková (1911-2000) a neméně důležitá překladatelka, básnířka, dcera redaktora Haukeho, Jiřina Hauková (1919-2005).

V Přerově se narodila jedna z nejvýznamnějších osobností poezie dvacátého století Josef Kainar (1917-1971). Tento básník svou tvorbou záhy překročil regionální hranice a stal se oprávněně jedním z nejuznávanějších českých spisovatelů.

Mezi veřejně činné osobnosti Přerova řadíme také duchovního Aloise Čápa (1892-1957), redaktora časopisů Nový národ a Právo. Z šestiletého vězení v době druhé světové války načerpal inspiraci pro pětisvazkové dílo Buchenwaldské zpěvy. Byl též autorem divadelních her a filozofických prací.

Z let válečných a meziválečných uvedeme ještě dva spisovatele. Prvním je Vlastimil Dorazil (1902-1940), pedagog, autor poezie a divadelních her, čerpající své náměty především z legionářských zkušeností. Druhým je sběratel lidových bájí a pověstí Jaroslav Kanyza (1906-1982), autor mimo jiné Helfštýnských pověstí.

Připomeňme si ještě některé autory odborných publikací. Jsou to především zakladatel přerovského Čtenářského spolku František Bílý (1854-1920), dějepisec literární Moravy a autor školních čítanek a učebnic Jan Kabelík (1864-1928) a literární historička, odbornice na romantismus Růžena Grebeníčková (1925-1997).

Ke komplexnosti našeho přehledu je potřeba ještě uvést autory současné, převážně ještě žijící, jejichž tvorba spadá do posledních desetiletí dvacátého století.

Až v daleké Indii se prosadila Milada Ganguli (1913-2000), rozená Sýkorová. U nás je známá především cestopisnými knihami Obrázky z Bengálska, Putování za lovce lebek, V říši klenotů a dalšími texty publikovanými především v časopise Nový Orient.

Knihu o přeplavání kanálu La Manche sepsal František Venclovský (1932-1996) pod titulem La Manche – můj osud. Zajímavostí také je, že knihu plnou vzpomínek Nejen v kuchyni s Vladimírem Menšíkem vydal i přerovský rodák, herec Lubomír Kostelka (nar. 1927). Letec Josef Kebza (1933-1990) čerpal nápady pro svou tvorbu z vojenského prostředí.

Z významnějších autorů tohoto období jmenujme pedagoga Jaroslava Mazáče (1934-2006). Jeho lyrická tvorba snového typu je postavena na kontrastech. Inspiračním zdrojem se mu stala jednak víra v Boha a na druhé straně rodné město. Jeho současníkem a přítelem zároveň byl autor přírodních a milostných veršů Dušan Žváček (nar. 1934).

Jako spisovatelé se projeví i dva známí přerovští hudebníci a textaři Pavel Novák a Jaroslav Wykrent. Zpěvák skupiny Synkopy Pavel Novák (1944-2009) popsal pobyt v Austrálii ve svém díle Jak jsem zpíval klokanům, pak zaznamenal situaci po povodních z roku 1997 v Příbězích z vody a bláta. Svě těžké životní období včetně boje se zákeřnou chorobou odtajnil v biografii Vyznání. Jaroslav Wykrent (nar. 1943) publikoval nejen své písňové texty, ale do literatury vstoupil i sbírkou poezie Třikrát jenom tak.

Reprezentanty střední generace jsou autor vědecko-fantastických próz Karel Blažek (nar. 1948), básnířka Jitka Stehlíková (nar. 1955), rozená Slavíková, a Tomáš Mazáč (nar. 1962), autor sbírek Básně a Bezmála noc.

Budoucnost přerovské literatury je otevřená. Doufejme, že začínající spisovatelé budou následovat úspěchy svých slavných předchůdců. Nadějný příslib spatřujeme v dílech Jiřího Děrdy (nar. 1967) a Marty Karolíny Konířové (nar. 1971).

2. MEDAILONY AUTORŮ

V této kapitole se věnujeme jednotlivým autorům. Vedle národně významných spisovatelů Josefa Kainara, Oldřicha Mikuláška a Jiřiny Haukové se zabýváme i méně známými, často už i neprávem opomínanými literáty Jiřím Sumínem, čili Amálií Vrbovou, Františkem Josefem Karasem, Florianem Zapletalem a Jaroslavem Mazáčem. Podkapitoly jsme seřadili chronologicky podle data narození autora.

2.1 Jiří Sumín

2.1.1 Život Jiřího Sumína

Jiří Sumín, vlastním jménem Amálie Vrbová, se narodila 9. října 1863 v Uhřeticích u Kojetína a část dětství prožila spolu s vlastními i nevlastními sourozenci ve cvrčovském mlýně. Její otec, cvrčovský mlynář Jan Vrba, byl totiž již třetím manželem její matky Apolonie, dcery uhřeticického sedláka Jana Orala. *Poprvé se provdala v roce 1850 za 64letého mlynáře a vdovce Jana Koutného, po jeho smrti v roce 1956 podruhé opět za mlynáře a vdovce Štěpána Kašpaříka a třetím manželem se stal Jan Vrba.*¹

Ani toto manželství nebylo šťastné, protože otec od rodiny brzy utekl. Jak uvádí Bedřich Slavík v Hanáckém písemnictví, *Vrba záhy opustil rodinu, vedl nezřízený život a zemřel nuzně v prostějovské nemocnici.*²

Malá Amálie navštěvovala nejprve školu v Lobodicích a poté v Tovačově.

¹ KOVÁŘOVÁ, S. Vrbová se zařadila mezi nejvýznamnější literáty Hané. *Právo*. 2005, roř. 15, ř. 3. s. 11.

² SLAVÍK, B. *Hanácké písemnictví*. 1. vyd. Olomouc: R. Promberger, 1940. s. 4. ISBN není uvedeno.

Gabriela Preissová v biografii vzpomněla na školní léta Vrbové. „*Drobné děvčátko nabývalo všetečnosti a její křehké zdraví jako by přerůstal rozum. Do první školy musela ji služka nositi na zádech – jak spisovatelka sama vypravuje, donášela ji tam v putně – a malá Amálka nemohla bez vlastního utrpení snést, když učitel po starém způsobu nezbedné kluky trestával rákoskou. Proto ji museli rodiče dát do vzdálenější tovačovské školy, kde počala neobyčejně zdárně prospívat v učení.*“³

V roce 1871 se matka s dětmi usadila trvale v Přerově. Za poslední peníze zde koupila malý domek v ulici Za mlýnem 13, kde Amálie strávila zbytek svého života. Vrbová toužila po vzdělání, sama se učila cizí jazyky, němčinu a francouzštinu, a v nich se zdokonalovala také v klášterní škole ve Frýdlantě nad Ostravicí.

Do kulturního života v Přerově vstoupila jako divadelní ochotnice spolku Tyl. V letech 1900 až 1903 byla jednatelkou ženského vzdělávacího spolku Vlasta. Podílela se na založení Moravského kola spisovatelů a jako jeho členka podepsala „Manifest spisovatelů“ adresovaný českému poselstvu na říšské radě, který byl zveřejněn 17. května 1917.

Jiří Sumín byl za svou literární činnost jmenován v roce 1925 členem České akademie věd a umění. Také Přerov dovedl několikrát ocenit zásluhy spisovatelky o českou literaturu. *V roce 1933 se stala čestným občanem města. Po její smrti byla jedna z ulic přejmenována na Sumínovu a koncem roku 1968 byla veřejnosti předána její busta v parku Michalov, která je dílem sochaře Josefa Bajáka.*⁴

Jiří Sumín, tedy Amálie Vrbová, zemřela v Přerově dne 11. listopadu roku 1936 na mozkovou mrtvici. Je pochována na místním hřbitově.

³ PREISSOVÁ, G. *Jiří Sumín*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1937. s. 3. ISBN není uvedeno.

⁴ FIŠMISTROVÁ, V. Zapomenutý Jiří Sumín – Amálie Vrbová. *Nové Přerovsko*. 1998, roč. 7, č.39. s. 19. ISSN 1213-2004.

2.1.2 Dílo Jiřího Sumína

Literární počátky Vrbové ovlivnil literární kritik a přerovský gymnaziální profesor František Bílý. Pod pseudonymem Serafína Svitavská publikovala v roce 1883 své první básně v almanachu Zora. Jako J. Svitavská přispívala do časopisů Niva a Domáci hospodyně.

Jméno Jiří Sumín použila poprvé v příspěvku do Národních listů. Posledně jmenovaný pseudonym si zvolila podle literární postavy z románu Podivíni polského autora J. Krazsewského.

Ve svých 23 letech napsala veselohru Tajný sňatek uvedenou roku 1886 v brněnském divadle. Bylo to její první dílo většího rozsahu.

Na její tvorbu mělo značný vliv i prostředí zemědělsko-průmyslového města Přerova na konci 19. století a dění ve vzdělávacích spolcích. Bedřich Slavík píše, že *její umění usiluje o naprostou objektivitu, má znak mužné otevřenosti i hluboké pochopení pro ironický rub života, jímž nejvíce trpí zrazené a opuštěné ženy. Osud je rozhodujícím činitelem v životě venkovského lidu, jeho netušená a neodvratná střízlivost ničí každou ilusi a naději. Beznaděje a resignace je hlavním znakem střízlivosti, jíž dosahuje autorka výjimečného postavení v literatuře devadesátých let.*⁵ Celé Sumínovo dílo můžeme pojímat jako bezprostřední lidské dokumenty, v nichž autorka jednak naturalisticky, na druhé straně však i soucitně líčí životy obyčejných venkovanů.

Ve svých prózách zobrazovala život na hanáckém venkově i v malém městě, do nichž se promítaly její vlastní zážitky a vzpomínky. Zabývala se rodinnými krizemi a rozvraty rodin. Nápadně často se v jejím díle objevoval motiv oběšence, inspirovaný rodinnou tragédií – její nevlastní bratr Jan tímto způsobem ukončil svůj život.

⁵ SLAVÍK, B. *Hanácké písemnictví*. 1. vyd. Olomouc: R. Promberger, 1940. s. 200. ISBN není uvedeno.

Vzpomínky na dětství prožité ve cvrčovském mlýně se zřetelně odrazily v jejích povídkách, např. Z doby našich dědů, Úskalím nebo Zapadlý kraj. Lokalizaci zdánlivě vymyšlených míst umně rozkryl Rostislav Czmero. „Z dialektu lidových postav a pak z líčení míst můžeme dosti bezpečně soudit, jak lokalizovala spisovatelka děj své knížky. Ten Kravařov v Zapadlém kraji, „staroslavné sídlo starého českého rodu“, je patrně Tovačov s okolím.“⁶

Román Z doby našich dědů recenzoval dokonce dvakrát J. Vodák. Nejprve v Nivě: „Všechno je tak příšerně a divoce černé v té divné povídce p. Sumínově. Místa, přírody, lidé, události. Připadalo mi, jakoby byla kniha vyvěřela z jakéhosi zamračeného, nevlídného a posupného vzteku, který se zaťatými zuby potlačuje svůj výbuch. Potvorný, hanebný život, otrávený nízkou lidskou surovostí! Není možná z ní vybědnout, - všude se na vás tlačí a cení zuby...“⁷, a o dva roky později v Literárních listech. Kniha Z doby našich dědů je tedy vnímána a popisována jako brutální, skličující příběh, vyprávěný dle tradic, které se ještě podařilo zachovat v několika moravských dědinách.

V článku uveřejněném v Literárních novinách si Vodák všímá nápadné podobnosti rukopisu Sumína s tvorbou Josefa Karla Šlejhara. „Nečetl jsem dosud ničeho od p. Sumína, - dojem, jež na mne přítomná práce učinila, byl dojem, jako bych četl nějakou práci páně Šlejharovu. Tak až do nejmenších podrobností jakoby byl p. Sumín osvojil si ducha a fakturu, ale také všechny chyby a nedostatky prací p. Šlejharových, že jest naprosto nemožno oba autory od sebe odlišiti...“⁸ Jistě není bez zajímavosti, že v mnohých detailech Sumín dokonce předstihl svůj vzor a svému dílu tak vtiskl šlejharovský punc čistší, než by to možná udělal sám Šlejhar.

⁶ CZMERO, R. Spisovatel rodu ženského. *Hanácké noviny*. 1996. roč 7, č. 33. s. 16.

⁷ VODÁK, J. Jiří Sumín: Z doby našich dědů. *Niva*. 1895, roč 6, č. 3. s. 94.

⁸ VODÁK, J. Jiří Sumín: Z doby našich dědů. *Literární listy*. 1897. roč 8, č.1. s. 121.

O další Sumínově knížce Věště se můžeme dočíst v článku J. Vodáka, tentokrát uveřejněném v Rozhledech: „*Je to mrtvá a suchá kniha. Beze všeho zájmu, napětí a vzrušení. Čtete ji tupě, někdy leda netrpělivě a s údivem, nač to všechno. O nikom nevíte nic celého a souvislého. Nikdo nebudí vaší účast...*“.⁹

Přílišným nadšením nad novelou Věště nehýřil ani Jiří Karásek v Literárních listech: „*Koncepce díla jest rozbita, jednotlivosti jsou rozanalysovány tou měrou, že umění autorovo nestačilo již spojití je zase v jediný živý celek.*“¹⁰

Na další významnější dílo s názvem Zapadlý kraj se ve svém kritickém článku zaměřil František Skácelík. „*Tísňivé ovzduší, malý, úzký život, sražený k zemi, nikde vzletu, nikde překypující vášně, ale líčení tak přesvědčující, tak naturalisticky pravdivé, že musíte přisvědčit.*“¹¹ Děj autor opět umísťuje do jemu blízkého Kravařova, který v reálném světě odpovídá Tovačovu. Sumín se zde podle pravidel a zásad naturalismu naprosto zříká jakýchkoli svých osobních komentářů. Drsně popisuje těžký život na vesnici a střet dvou kultur, městské a venkovské.

Dále Sumínovi knižně vyšla díla Tajný sňatek, Potomstvo, V samotách duší, Zrádné proudy, Dvě novely, Spása, Podle cest, Poupata, Když vlny opadly, Kroky osudu, Trosečníci, Příčina rozvodu a jiné prózy, Děti soumraku, Martin Gaca a výběry Povídky skoro neuvěřitelné, Soumraky, Potomstvo, V aréně života a v neposlední řadě také souborné vydání Sebrané spisy (Šolc, Šimáček, 1920-1924).

Podle Heleny Lisické *však existuje ještě jedna nedoceněná část díla Amálie Vrbové. A to dílo vyvěrající z tradic lidové kultury bezprostředně spjatých se životem této spisovatelky.*¹² V dětství získala bohaté znalosti pohádek, pověstí, říkadel, pověr i lidových písní. Později se k nim znovu vrací ve svém literárním díle.

⁹ VODÁK, J. Jiří Sumín: Věště. *Rozhledy*. 1898-1899. č. 6. s.274.

¹⁰ KARÁSEK, J. Jiří Sumín – Věště. *Literární listy*. 1899. roč. 20, č. 10. s. 170.

¹¹ SKÁCELÍK, F. Zapadlý kraj. *Rozhledy*. 1899. č. 2. s. 172.

¹² LISICKÁ, H. Tři medailony osobností hanáckého národopisu a literatury. In *Studie Muzea Kroměřížska 92-93*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska v Kroměříži, 1993, s. 71-73. ISBN 80-85-048-50-7. s. 72.

V roce 1890 poslala Vrbová dopis významnému moravskému sběrateli, profesorovi Františku Bartošovi, v němž mu nabízí rozšíření jeho spisu Naše děti. Původní zápis Amálie Vrbové tvoří tři části o jednačtyřiceti stranách.

V první uvádí tradiční výchovu od batolat až po školní věk. Nacházíme zde ukolébavky, říkadla, pohádky, pověsti, pověry i modlitby, vinšování, zaklínání, anekdoty, popis života v hanáckém mlýně i jednotlivých členů této domácnosti a postavy stálých návštěvníků. Vrbová také zaznamenala dětské hry, pamflety a hádanky, které Bartoš v prvním vydání své knihy Naše děti neuvádí. Ve druhém vydání se však už objevují i zápisy Amálie Vrbové bez bližšího udání jejich původu.

Druhou část zápisu tvoří dvacet šest lidových písní z Hané bez notového záznamu. Postupně se v různých písňových sbírkách podařilo najít k nim dvaadvacet nápěvů, pouze ke čtyřem lidovým písním Vrbové nebyly nalezeny.

Třetí a poslední část zápisu je nadepsána Pohádky pro maličké děti, ve které jsou uvedeny mnohé pohádky, např. O šidle, kohoutu, káčeru a houseru, O lišce a medvědu, O nevděčném kuřátku aj.

Moravskou autorku a její přínos regionální literatuře vyzdvihuje ve své knize Josef Staněk. *„Tato spisovatelka je nejen pádným dokladem proti literárnímu centralismu, dokazujíc celým svým životem, že silný, samorostlý talent může vytvořiti znamenitá díla, a žije-li v prostředí maloměstském, daleko od duševního a kulturního střediska českého – Prahy, ona je nám zároveň znamením, že i náš hanácký kmen a kraj začíná se pomalu přihlašovati o svůj podíl a úkol v duchovém díle národním.“* Staněk tedy opěvuje moravanství Vrbové, které podle něj přerostlo v celonárodní uznání a úspěch přerovské spisovatelky.¹³

¹³ STANĚK, J. *Jiří Sumín*. Přerov: Přerovský obzor, 1915. s. 4. ISBN není uvedeno

Ne všichni kritici však vynášejí Amálii Vrbovou a některé její postoje do nebes. Procházka¹⁴ naopak vyjadřuje svůj kritický názor na výroky Amálie Vrbové týkající se moravanství a literární kritiky. „*O p. Jiřím Sumínovi jsem měl dosud zcela slušné mínění. Nebyl jsem sice nikdy zvláštním ctitelem jeho produkce, ale uznával jsem jeho seriosnost a imponoval mi trochu klid a nevyrušenost, s jakými pracoval, nemíse se do věcí, které ho byly patrně daleky. Až nedávno uznal za potřebno pronést své názory o dnešní mladé literatuře. Upřímně řečeno, nenadál jsem se takových nehorázností od autora, který je z mladších a mohl by mít jasnější a nestrannější rozhled, nečekal jsem od něho tak slepičích rozumů, i když je dáma...*“ Procházka ve svém článku narážel na nešťastná vyjádření Amálie Vrbové o tom, že doboví kritici se přísněji a neobjektivněji dívají na mladé autory, a především na spisovatele z Moravy.

I přesto, nebo možná právě proto, je Jiří Sumín vnímán jako český spisovatel, jemuž se úspěšně podařilo překročit hranice literární Moravy, i když dnes je již téměř zapomenut.

¹⁴ PROCHÁZKA, A. O páně Jiřím Sumínovi. *Moderní revue*. 1902. roč 13. s. 121.

2.2 Josef František Karas

2.2.1 Život Josefa Františka Karase

Josef František Karas se narodil 4. 12. 1876 v Tišnově, malém horáckém městečku. Již jako student na brněnském gymnáziu se vymknul představě rodičů o kněžském povolání a pod vlivem klimatu tehdejší moravské metropole se s náruživostí pohroužil do studia latiny, dějepisu a literatury. V roce 1893 studia opustil a vydal se do Prahy s odhodláním stát se spisovatelem. Tři roky strávil v archivech a knihovnách. V roce 1896 se vrátil do Tišnova a pod tlakem rodiny pracoval v advokátní kanceláři.

V roce 1896 rychle utratil dědictví po matce a pokoušel se o hereckou dráhu u kočovné společnosti.. O dva roky později byl jako měšťáky pobuřující element vyhoštěn z Tišnova a odešel do Nedvědice, kde pracoval v mramorových dolech. Po té s otcem a svou družkou F. Nasadilovou zakotvil v Brně, kde byl bez stálého zaměstnání.

Další život Karase mapuje Věra Fišmistrová. *V Brně začal psát povídky, romány, dramata i lyriku a překládal. Současně přijal místo redaktora Pokroku. V novinářině i literární práci pokračoval v Ostravě, kde se stal redaktorem Ostravských listů, později v Olomouci v Národní jednotě východomoravské, ve Valašském Meziříčí založil časopis Palacký, v Kroměříži redigoval Hanou a po jejím splnutí s Obzorem odešel do Přerova, kde se ujal práce redakční, administrativní, inzertní i expediční zároveň.*¹⁵

¹⁵ FIŠMISTROVÁ, V. Moravský spisovatel a novinář Josef František Karas. Přerovské echo. 2001. č. 2.s. 7.

Na jaře roku 1914 si Karas koupil chalupu na Hutisku u Rožnova pod Radhoštěm. Toto období spolu s obdobím v Dluhonicích u Přerova, kam se přestěhoval roku 1926, patří k relativně klidným v jeho životním osudu. Avšak léta předcházející patřila nejen k létům tísnivým, ale také dramatickým a proměnlivým. Než se totiž prosadil na poli literárním, prošel řadou zaměstnání. Byl kameníkem, tloukl na silnici šterk, dělal nosiče uhlí, pak byl v Brně domovníkem a konečně na Hutisku pasekářem. V době největší bídy a zoufalství se spolu se svým otcem dostal do takového stavu, že se zabydleli v nějaké průrvě ve starém lomu pod Pernštejnem, kde jeden čas žili jako robinsonové.

Josef František Karas zemřel v Dluhonicích po těžké nemoci ve věku 54 let dne 19. února 1931. Jak uvádí Fr. Všetická¹⁶, *pohřeb mu vypravila přerovská městská rada z přednáškové síně žerotínského zámku v neděli 22. února 1931. Pohřben byl na přerovském hřbitově. V roce 1981 byly jeho ostatky převezeny a uloženy na valašském Slavíně v Rožnově pod Radhoštěm. Jeho jméno nese jedna z ulic v Přerově – Předmostí.*

2.2.2 Dílo Josefa Františka Karase

Karas patřil mezi nejoblíbenější spisovatele své doby. Právem byl nazýván moravským Jiráskem.

Novinářská činnost představovala jen zlomek literárních zájmů J. F. Karase. Velice jej zaujala masarykovská idea osvěty a vzdělávání. V dětech spatřoval budoucnost národa, tudíž cíli vychovat z dětí vzdělané a plnohodnotné občany podřídil veškeré své úsilí. Jeho práce byly určeny široké veřejnosti, zvláště pak mládeži.

¹⁶ VŠETIČKA, F. Spisovatel J. F. Karasovi říkali moravský Jirásek. *MF Dnes*. 1998. s. 7.

V Přerově uskutečnil desítky úspěšných přednášek, napsal přes třicet dobových divadelních her, byl autorem řady básnických sbírek v bezručovském a macharovském duchu. *Více než padesát povídek, historických románů zachycujících pro poučení z dějin vrcholná i krizová období dějin Moravy, svědčí o velkém tvůrčím naturelu, bohaté fantazii i pracovitosti Karase.*¹⁷

Na jeden rok Karasova života připadají tři knižní tituly. Vzhledem k tomu, že Karas svou tvorbu zaměřil především na prózu, je toto číslo až zarážející. To dokazuje mimořádnou chuť Karase psát. Je pro něj tedy charakteristická neúporná spisovatelská práce. Bohužel mnohdy na první pohled uspěchaná a povrchní. I proto se Karas k některým svým prózám vracel a přepracovával je.

Jako autor historických próz navazoval na Václava Beneše Třebízského a Aloise Jirásku. Látkově nejčastěji zpracovával děje z nejdramatičtějších období českých dějin, a to z éry husitské a pobělohorské. Za hlavní hrdiny svých děl si volil protagonisty vzpurné, odbojné a nezdolné. Většinou to byly postavy jeho charakteru, do jejichž psychiky a temperamentu se často promítal. Vcítnutí se do postavy patří ke Karasovým největším přednostem.

Sám Karas se o náročnosti psaní historické prózy vyjádřil. „*Studium všech těch maličkostí, jež musí člověk znát, nežli může se odvážít napsat první historickou povídačku, je úporné a nikoho neláká.*“¹⁸ Věděl dobře, o čem mluví. Vždyť také náročnému literárnímu životu podřídil svůj osud soukromý. Jeho spisovatelstvím a s tím spojeným častým nedostatkem financí trpěla celá jeho rodina.

Zajímavé je zcela určitě úzké propojení Karasovy tvorby s Moravou a Slezskem. Autor si vybíral zejména náměty z Valašska (Božec Adam, Pod kosou), z Ostravska (Ondra Foltýn, Polský čert), a z Brna a okolí (Švédové u Brna, Mezi dvěma vrchy).

Umístit'oval-li děj mimo Moravu, byl Moravan alespoň mezi hlavními postavami (Archa proti arše, Černá rota).

¹⁷ FIŠMISTROVÁ, V. Josef František Karas – moravský Jirásek. *Nové Přerovsko*. 1996, roč. 5, č. 7. s.15. ISSN 1213-2004.

¹⁸ ŠULEŘ, O. *Laskavé podobizny*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2005. s. 103. ISBN 80-7329-086-3.

Časově postihuje Karas období od starověku po revoluční rok 1848. Výchovnou tendencí i důkladným studiem doby navazoval na jiráskovskou linii. Ve snaze o poutavý obraz historie volil barvitě rozvíjený dobrodružný děj. I když většinu knih poznamenal chvat, podávají některé povídky, zejména ze Slezska a Valašska (Portášské historie, Z temných dob, V soumraku), i některé větší práce jako Na Žižkově válečném voze nebo Žižkovo pole, vzrušující a zajímavý obraz popisované doby.

V beletrii z autorovy současnosti, odehrávající se zejména na Tišnovsku (Píseň vítězná, Vichří) a v Brně (Píseň Jabotova, Zátoka mrtvých), čerpal z vlastních hořkých zážitků a popisoval většinou osudy psanců žijících na okraji společnosti.

Vzhledem k historickým obdobím a událostem, které Karas zobrazoval, můžeme jeho dílo rozdělit na knihy z husitské doby (Do čtyř artikulů, V plamenech), z doby předbělohorské (Mračno) a třicetileté války (Štramberská růže, Valdštejnův tábor).

V další tvorbě se zabýval osudy Pernštejnů (románová trilogie Bitva) a příběhy lásky z valašské vesnice (Dolinečko moja a Slezské melodie).

K románům V plamenech a Na Žižkově voze se vyjádřil dobový kritik Jaroslav Folprecht. „Často ovšem spisovatel upadá do manýry obyčejných, povrchních vypravěčů historických, kteří pouze soudobými slovy chtějí naznačiti náladu i ducha doby. Druhdy překypuje jeho vypravování podrobností a pečlivostí...Svým vnějším a věcným i osobním aparátem kniha Karasova poutá, ba dává oprávněnou naději, že z práce spisovatelovy může vzejíti dobré dílo, určené k poučení i zábavě vrstev čtenářů co nejšířších.“¹⁹ Folprecht tedy zcela nezavrhoval umění Karasovo. Nevyrovnanost jednotlivých pasáží jeho knih mu však byla vyčítána častěji.

František Homolka recenzoval knihu Hrdina Almuž, která se zabývá událostmi z doby panování Ladislava Pohrobka v Českých zemích. Karas *osvětluje tu dobu pohnutých třenic náboženských i národních se všech stran, chtěje ji přiblížiti dospívající mládeži co nejlépe.*²⁰ Román byl srozumitelný a poutavý. Jeho dobrodružný charakter ve své době zaujal hlavně čtenáře z řad dospívajících.

¹⁹ FOLPRECHT, J. Literatura. *Česká revue*. 1919-1920. roč. 13. s. 158.

²⁰ HOMOLKA, F. Dějepisné povídky. *Úhor*. 1928. roč. 16, č. 9-10. s. 179-180.

Uznání se Karasovi dostává z úst Františka Homolky ještě jednou, a sice v recenzi Kalichu na Sioně. „*Karas platí opravdu dnes za vynikajícího povídkáře doby husitské.*“²¹

K okrajovým dílům Josefa Františka Karase patří poezie a divadelní tvorba. Za své básnictví sklízel Karas nejednu ostrou kritiku. Ve svých Slezských melodiích až příliš napodobil Bezruč, což mu Antonín Veselý vyčetl i u jeho další sbírky Zpěv, smích a pláč. „*Zůstává vysloveným epigonem pathosu Bezručova beze všeho procítění. Bylo-li možno při Slezských melodiích reagovati naprostým odsouzením proti této planě mánii, nelze ani již druhou sbírku přijímati kriticky, neboť autor v ní zabředl do politiky, takže valná část jeho veršů je řada pustých invektiv pro rozbředlou a hluchou lyriku.*“²²

Ani divadelní počiny z pera Karasova neměly valného úspěchu. K loutkové hře Zakletý princ uvedl H. Sedláček. „*V tom není ani umění, ani humoru! Mohou osoby her divadelních mluvit lidovou řečí, pokud toho žádá dokonalá iluze divákova. Ale vulgární řeč, vyložené kazimlavy a nejapné žerty, jimiž může duše dětská zhrubnouti, sluší z her pro mládež naprosto vymýtiti.*“²³

Odkaz Josefa Františka Karase tedy spočívá ponejvíce v jeho historických románech a povídkách.

²¹ HOMOLKA, F. Dějepisné povídky. *Úhor*. 1928. roč. 16, č. 9-10. s. 181.

²² VESELÝ, A. O knihách. *Česká revue*. 1912. roč. 1911-1912. s. 250.

²³ SEDLÁČEK, H. Zakletý princ. *Úhor*. 1916. roč. 4. s. 139.

2.3 Florian Zapletal

2.3.1 Život Floriana Zapletala

Florian Zapletal se narodil 10. června 1884 v rolnické rodině v Bochoři u Přerova. Na formování jeho názorů měla velký vliv jeho babička, která ho od dětství učila milovat lidové umění a vychovávala ho ve vlasteneckém duchu. Na obecné škole prokazoval Florian nadání a velikou pílí, proto byl doporučen ke studiu na gymnázium do Kroměříže, odkud přešel na gymnázium do Přerova, kde zůstal až do sexty. Po absolvování gymnázia v Místku se Florian Zapletal v roce 1905 zapsal na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde studoval dějiny, literaturu a umění. Zvláště pozorně navštěvoval přednášky prof. dr. Tomáše Garrigua Masaryka.

Již v druhém ročníku napsal obsáhlou práci Historický materialismus Karla Marxe. Bylo to krátkodobé opojení marxismem a socialistickými ideami. Po vystřízlivění se stal Zapletal vášnivým kritikem marxistického učení o diktatuře proletariátu.

V roce 1907 musel přerušit studium a narukovat do rakousko-uherské armády. Po skončení vojenské služby se zapsal na Vídeňskou univerzitu, kde pod vedením Maxe Dvořáka studoval dějiny a teorii umění. Roku 1909 Zapletal podnikl cestu po Itálii, kde se seznamoval s dějinami antického umění. Pak pokračoval ve studiu dějin umění na Univerzitě Karlově v Praze.

Po skončení univerzitních studií se stal novinářem. Pracoval v liberálně-demokratickém časopise Obzor v Přerově a v olomouckém deníku Pozor. Současně byl moravským dopisovatelem pražského deníku Čas. V těchto periodikách uveřejňoval články s téměř výlučnou kulturní tematikou, především z literatury a umění.

Po atentátu na Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu uveřejnil Zapletal v přerovském Obzoru ostrý politický článek, ve kterém rakouská cenzura spatřila urážku panujícího domu tiskem. Tento článek mu způsobil velké nepříjemnosti a jen mobilizace ho zachránila před soudním procesem. Ihned po mobilizaci mu byla přidělena četa záložníků a po tříměsíčním výcviku byl s jednotkou odeslán na východní frontu do Karpat. V Karpatech Florian Zapletal objevil pro sebe novou netušenou krásu v podobě dřevěných chrámů.

*Florian Zapletal, vychovaný v tradicích slovanské vzájemnosti, byl si vědomý toho, že nesmí použít zbraň proti ruským vojákům, proto se rozhodl při první příležitosti dezertovat a přejít na ruskou stranu.*²⁴ Dostal se do zajateckého tábora v Nižním Novgorodě.

Na jaře 1915 v Petrohradě začal vycházet Věstník Svazu československých spolků na Rusi, týdeník Čechoslovák. Zapletal se nejprve stal dopisovatelem, pod pseudonymem Sylva, a od roku 1915 jeho hlavním redaktorem.

V roce 1916 se stal posluchačem Filozofické fakulty Petrohradské univerzity. Osobně se též seznámil s Maximem Gorkým.

Dne 7. listopadu 1917 byl očitým svědkem vypuknutí tzv. Velké říjnové socialistické revoluce.

Roku 1917 se přestěhoval z Petrohradu do Moskvy, kde místo Čechoslováka začal vycházet Československý deník. Navíc zde nastoupil coby externí posluchač Moskevské univerzity.

František Hýbl uvádí další kariérní postupy Floriana Zapletala. *Po návratu z Ruska byl referentem tiskového odboru ministerské rady. Po té zastával funkci referenta pro vojenské věci guvernéra Podkarpatské Rusi v Užhorodě. V osvětovém oddělení Ministerstva obrany pracoval v letech 1921-1923 a potom byl přidělen historické skupině hlavního štábu čs. vojska jako konceptní důstojník. Ve funkci vedoucího Vojenského archivu RČS setrval sotva půl roku a pak se stal zástupcem ředitele Vojenského archivu. Od roku 1926 se stal pracovníkem Památníku odboje v jeho fotolaboratoři. Později byl jmenován správcem fotograficko-kinematografické skupiny. Až do svého penzionování roku 1941 pak působil na ministerstvu školství a národní osvěty. Po válce pracoval jako správce fotooddělení Vojenského historického ústavu v Praze.*²⁵

²⁴ HÝBL, F., MUŠINKA, M. *Florian Zapletal. Život a dílo*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2005. s. 12. ISBN není uvedeno.

²⁵ HÝBL, F., MUŠINKA, M. *Florian Zapletal. Život a dílo*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2005. s. 6-7. ISBN není uvedeno.

V létě roku 1969 Florian Zapletal náhle onemocněl a 16. října zemřel v Praze. V souladu se svou závětí byl pochovaný v rodné vesnici Bochoř u Přerova ve společném rodinném hrobě. O dva roky později zemřela i jeho manželka Karolína, rozená Cimbálová. Celý jejich majetek připadl státu.

O zajímavém osudu pozůstalosti bezdětného Zapletala se více dovídáme z článků Františka Hýbla. *Archivní materiály, týkající se východního Slovenska a Zakarpatské Ukrajiny na základě úředního rozhodnutí se dostaly do Múzea ukrajinském kultúry ve Svidníku, bohatou knihovnu přebral pražský antikvariát, fotoarchiv převzal do svých fondů Ústav lidového umění ve Strážnici a ostatní materiály, zvláště jeho rukopisy měly se dostat do Vlastivědného ústavu v Přerově.*²⁶ Poslední instituce však slib, že si uvedené materiály převezme do svých fondů, nedodržela, a tak byly zbývající věci převezeny do sběrných surovin a pražských antikvariátů. Byly tak zničeny nenahraditelné archiválie a knihy regionální uměleckovědné historie.

Na záchraně alespoň části pozůstalosti má obrovskou zásluhu akademik prof. Mikuláš Mušinka z Prešova. V rozhovoru pro Přerovské listy Mušinka vzpomíná. „Ještě za jeho života, ale zvláště po jeho smrti, jsem získal vzácné materiály z jeho archivu, například rukopisy jeho prací, korespondenci, deníky, ale i 1500 skleněných fotonegativů z první třetiny dvacátého století.“²⁷ Mikuláš Mušinka se zasloužil o to, aby se na Floriana Zapletala nezapomnělo. Pořádá přednášky a nejruznější výstavy, kam zapůjčuje materiály týkající se jak života, tak tvorby slavného bochořského rodáka.

²⁶ HÝBL, F. Národopisné fotografie F. Zapletala. *Nové Přerovsko* 1994, roč. 3, č. 32. s. 12. ISSN 1213-2004.

²⁷ HÝBL, F., ŠURKALA, J. Akademik Mikuláš Mušinka a Florian Zapletal. *Přerovské listy*. 2007. roč. 6. č. 2. s. 6.

2.3.2 Dílo Floriana Zapletala

Florian Zapletal byl *přesvědčený patriot a vlastenec v nejlepší smyslu těch slov, vlastivědný a kulturní pracovník, významný reprezentant historické vlastivědy, vášnivý ctitel a obdivovatel písemných i obrazových historických pramenů, talentovaný objevitel movitých i nemovitých památek, neúnavný propagátor terénního výzkumu, autor odborných prací i schopný popularizátor.*²⁸

Zapletal byl úspěšným novinářem. Již před válkou se zabýval redaktorskou činností, a to zejména v olomouckém *Pozoru* a přerovském *Obzoru*. V Československém lidu publikoval mnoho článků s tematikou zvyků a obyčejů Moravanů. Během války se stal redaktorem petrohradského časopisu *Čechoslovák*.

První Zapletalovou větší prací po návratu do Československa byla publikace *Album velezrádců*. Byla to černá kniha špionáže, v které byla podchycena jména s popisem činnosti více než 1400 „zrádců“ rakousko-uherské monarchie.

Po svém jmenování do funkce šéfa tiskové služby Podkarpatské Rusi podnikl šestitýdenní cestu po Slovensku a Ukrajině, v průběhu které vznikly první fotografie zakarpatských dřevěných kostelů, jež jsou pro Zapletala tolik typické.

O kulturních, sociálních, hospodářských a politických poměrech v Podkarpatské Rusi uveřejnil Florian Zapletal sérii článků na stránkách *Tribuny* a *Národních listů*. Často v nich poukazoval na bídu, hlad, epidemie a přetrvávající útlak zakarpatského obyvatelstva. Kvůli tvrdé kritice vyloučili Zapletala ze Syndikátu denního tisku a zbavili jej tak práva služebního postupu. To vše jen prohloubilo jeho životní krédo: napsat pravdu za každých okolností.

²⁸ KOKOJANOVÁ, M. Tříkrát florianu Zapletalovi – zatím...*In Střední Morava*. Olomouc: Memoriam, 2006. roč 12. č. 22. . s. 132. ISBN 80-85807-83-1. s. 132

Svou upřímnost dokazuje i v kritickém dopisu prezidentu Masarykovi, v němž vyjadřuje svou nespokojenost se stavem Podkarpatské Rusi a politiky vůbec. „*Jako dítě jsem věřil Masarykovi 17 let. A najednou vidím, že je to fantom... Vy snad ani nevíte, pane presidente, jak rapidně klesá Vaše jméno mezi legionáři. Snad Vám to dosud nikdo neřekl – ze strachu. Ale učil jste nás vždy nebát se. Tož Vám otevřeně a poctivě říkám, co cítím já a řada jiných. Tatíček Masaryk začíná být mezi legionáři už jen legendou... A za to trpce žalujeme, pane presidente, ne Vám, nýbrž na Vás. My Vám přestáváme věřit, my Vás přestáváme milovat, my si Vás přestáváme vážit. Ale naší vinou to není.*“²⁹

V roce 1921 vydal Zapletal knihu *Rusíni a naši buditelé*. Byla to první monografie o československo-ukrajinských kulturních a historických stycích. V roce 1927 vydal vlastním nákladem knihu *A. I. Dobrjanskij a naši Rusíni r. 1849-1851*. Jako vynikající znalec zakarpatské a východoslovanské architektury vůbec vydal další práci *Horjanská rotunda*. Avšak hlavním předmětem badatelského zájmu Floriana Zapletala byly umělecké dějiny rodné Moravy, především Přerovska, kterému zůstal věrný až do své smrti.

Už v roce 1914 vyšla Zapletalovi kniha o moravském malíři Martinu Chvátalovi pod názvem *Světový malíř – Hanák*. V roce 1929 uveřejnil Florian Zapletal několik příspěvků ke kulturním dějinám Přerovska v práci *Ze staré kulturní Hané* a pokračoval s tématem Přerovska v dalších pracích jako *Mistr Jan Černý a poslední pobyt Viléma z Pernštejna na rodné Moravě, Přerov v minulosti nebo Prvních sto let v dějinách města Přerova*.³⁰

V roce 1939 vydal dvě studie tentokrát o Hranicích – *Z minulosti Hranic nad Bečvou* a o Hostýnu a Bystřici pod Hostýnem – *Z minulosti Hostýna a Bystřice*. O dva roky později uveřejnil zajímavou práci *Skalka aneb Hradisko v Předmostí u Přerova*, kde podal historii kamenolomu v této lokalitě s nálezy mamutích kostí a jiných archeologických nálezů.

²⁹ HÝBL, F. Bochořský rodák Florian Zapletal. *Nové Přerovsko*. 2005, roč. 14, č.44. s. 7. ISSN 1213-2004.

³⁰ HÝBL, F., MUŠINKA, M. *Florian Zapletal. Život a dílo*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2005. s. 29. ISBN není uvedeno

Dalšími převážně historickými pracemi Zapletala byly *Viktorin ze Žerotína a na Hustopečích nad Bečvou, Tas Václav Podstatský z Prusinovic a na Čekyni, Přemek z Víckova a na Bystřici pod Hostýnem, Počátky husitství v Přerově a v jeho širším okolí, Vztahy Jana Jiskry z Brandýsa k Přerovsku a Rozsevači Donnerova sochařského umění na Moravě*.³¹

Florian Zapletal byl neocenitelným badatelem v prostředí Přerovska. Jeho přínos regionální literatuře spatřujeme především v jeho bádání na poli kulturní historie Přerova.

³¹ HÝBL, F., MUŠINKA, M. *Florian Zapletal. Život a dílo*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2005. s. 31. ISBN není uvedeno

2.4 Oldřich Mikulášek

2.4.1 Život Oldřicha Mikuláška

Oldřich Mikulášek se narodil v Přerově dne 26. 5. 1910 v rodině železničního zřízence Josefa Mikuláška, který pocházel z Luhačovic, a Anny, rozené Babicové, jejíž rodina pocházela z obce Hovězí. Rodiče se do Přerova přestěhovali v roce 1906, častokrátě měnili byt. Mladý Oldřich světlo světa spatřil v Kozlovské ulici. Od roku 1921 žila rodina na *Náměstí Svobody v nově postaveném domě stavebního družstva Lešetín čp. 1874.*³²

Jiřina Hauková v *Záblescích života*³³ popisuje svoje sousedství s Mikuláškem. „*Když jsme se přestěhovali do nového bytu na Náměstí Svobody, Mikulášek bydlel právě přes park proti nám. Vídala jsem ho navečer, když šel ven s Boženkou.*“

Oldřich měl o dva roky staršího bratra Zdeňka, který se vyučil sedlářem, o čtyři roky mladšího bratra Josefa, vyučeného holiče, a o devět let mladší sestru Miladu, která se provdala do Prostějova. Po čtyřech třídách měšťanské školy absolvoval přerovskou dvouletou obchodní školu v letech 1925-1927.

Po ukončení školního vzdělání jej čekalo hledání toho správného způsobu obživy. V roce 1927 nastoupil na měsíc *jako výpomocný úředník do továrny na cukrovinky, čokoládu a poživatiny Hela v Přerově. Následně byl pět měsíců nezaměstnaný. Rok a půl byl správcem cihelny Čeňka Horáka v Újezdci u Přerova, pak ještě vozopisářem na železnici a opět nezaměstnaný. V červenci 1930 odešel do Zlína k firmě Baťa, kde byl činný jako litograf a leptáč.*³⁴ Po určité době se vrátil zpět do Přerova a přijal místo soukromého tajemníka redaktora Obzoru Josefa Kovaříka. Mikulášek se rozhodl vydávat v Přerově týdeník Sportovní Noviny, ale pro malý úspěch bylo vydávání zastaveno.

³² LAPÁČEK J. Oldřich Mikulášek. *In Nebe počká.* 2005. s. 12.

³³ HAUKOVÁ, J. *Záblesky života.* 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. ISBN 80-85787-39-3. s. 36.

³⁴ LAPÁČEK, J. Výstava Přerovská léta Oldřicha Mikuláška. *Nové Přerovsko.* 2005, roč. 14, č. 43. s. 18. ISSN 1213-2004.

V roce 1934 získal Mikulášek místo redaktora v přerovském Obzoru. Od prosince téhož roku zaregistrovali čtenáři značku om, kterou začal Mikulášek podepisovat své příspěvky na poslední straně novin, věnované sportu, a to především fotbalu. Postupně začal také psát drobné příspěvky ve formě sloupků na různá témata, které byly rovněž otiskovány na poslední straně novin. Svou novinářskou kariéru v Přerově skončil v červnu 1937, kdy nastoupil jako redaktor Lidových novin do Brna.

Z Přerova pocházela také Mikulášková první žena Božena, rozená Hanzlíková. Svatba se konala v Přerově 30. 10. 1937. Ačkoli jim svazek nevyšel a nakonec ho zrušili, zůstali doživotními přáteli. Není bez zajímavosti, že Božena Mikulášková se později, roku 1949, stala ženou jiného významného českého spisovatele, a sice Jana Skácela.

Na paní Boženku vzpomíná také Hauková.³⁵ „*Mikulášek loudil po Božence peníze na víno a ona mu vždycky říkala: „Oldřo, už jsi dostal.“ Mikulášek chodil rád do polí. Boženka přiběhla na poslední chvíli udýchaná. Kradli jsme hrušky a jablka, házeli kamením, kdo dál dohodí, byli jsme veselí a skončilo to vždycky v hospodě v některé vsi u Přerova.*“

V Brně přesídlil z Lidových novin do deníku Rovnost a posléze do Svobodných novin. V letech 1952-57 působil v Československém rozhlasu a v období 1957-64 byl redaktorem a spolupracovníkem brněnského měsíčníku Host do domu. Publikoval rovněž v listech Kritický měsíčník, Blok, Tvorba, Kultura, Literární listy, Kvart, Literární noviny aj.

V roce 1952 se podruhé oženil. Jeho manželka Věra Mikulášková byla redaktorkou Československého rozhlasu a dramaturgyní brněnského studia Československé televize.

V roce 1963 byl Mikulášek jmenován zasloužilým umělcem a následujícího roku obdržel tvůrčí stipendium, které mu umožnilo stát se spisovatelem z povolání.

³⁵ HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. ISBN 80-85787-39-3. s. 37.

*Kritický byl pro Oldřicha Mikuláška rok 1967, kdy na Velikonoční pondělí utrpěl zdánlivě nevinný úraz, který ho připoutal dlouhodobě na lůžko. Kvůli nešťastně zlomené noze se až za dvacet měsíců mohl učít znovu chodit.*³⁶

V letech 1971-80 byl postižen zákazem publikování.

Oldřich Mikulášek zemřel 13. července 1985 v Brně. Urna s jeho popelem byla uložena na Ústředním hřbitově v Brně.

Město Přerov vzdalo Mikulášskovi úctu mj. pojmenováním ulice. *V roce 1991 na zasedání městského zastupitelstva dostala jméno po svém rodákovi poměrně nová ulice na přerovském sídlišti Kopaniny. Stalo se tak přejmenováním původního názvu ulice Obránců míru.*³⁷

2.4.2 Dílo Oldřicha Mikuláška

Básně Oldřicha Mikuláška mají vzrušující děj a zpravidla bývají zakončeny výraznou pointou. Autor se ve svém díle obrací jak na čtenářův cit, tak i na jeho rozum. *Mikulášskova poezie tak tvoří potřebný protipól nezvalovského typu básně, který odmítá účast logiky a rozumu a vsadil výhradně na emocionalitu. Tím pokračuje v nerudovské a macharovské tradici českého básnictví a přivádí ji na úroveň odpovídající složitosti doby, kterou žijeme.*³⁸

Milan Uhde v Mikulášskovi spatřuje *básníka pracujícího za silné účasti intelektu. Často dlouho hledá pod tématem jeho definitivní básnické zpracování. Vědomí je tu přesto vždy sladěno s cítěním. Nejtypičtější pro Mikuláška je jeho konkrétnost a tzv. schopnost myslit smysly.*³⁹

³⁶ FIŠMISTROVÁ, V. Básník a publicista Oldřich Mikulášek. *Přerovské echo*. 1998, č. 5. s. 16.

³⁷ ROZKOŠNÝ, M. Přerovské ulice nesou jména rodáků a osobností regionu. *Nové Přerovsko*. 2008, roč. 17, č.51. s. 12. ISSN 1213-2004..

³⁸ PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 4. ISBN není uvedeno.

³⁹ UHDE, M. Básník kruté něhy. *Host do domu*. 1958. roč 5. s. 451-454.

Prvním Mikuláškovým dílem se stala sbírka Černý bílý ano ne, jež vyšla roku 1931 v přerovském Obzoru. Tento poetistický počín byl tvrdě zkritizován a sám básník se k němu po letech ani nehlásil. J. Heyduk v Mikuláškoví viděl osobitého napodobitele Vítězslava Nezvala, *který leckdy vytvoří skupení obrazů, jež v nás budí určitou náladu.*⁴⁰ Již ve své prvotině se jevil technicky velmi vyspěle. Hrál si se slovy tak šikovně, že to nastínilo zvědavost veřejnosti, jakým směrem se bude Mikulášková práce rozvíjet.

I přes silnou sebekritiku autora spatřuje jeho známý z dob působení v přerovském Obzoru Vlastimil Kozák v této sbírce významný základ pro vývoj Mikuláškovy tvorby. *„Je pravda – a bylo mu to často vytýkáno, že první jeho pokusy měly převážně charakter zvukomalebných poetistických hříček bez hlubšího obsahu – domnívám se však, že Mikulášek si na těchto verších ověřoval nosnost, pružnost a bohatství řeči, své mateřštiny a že se mu to později mnohonásobně zúročilo. “*⁴¹

Mikulášek se potom na devět let odmlčel, byla to léta usilovného hledání básnického výrazu i životního postoje. Roku 1940 Mikuláškoví vychází sbírka Marné milování, v níž vyjadřuje teskný pocit uplývání a zmaru. Autor nazírá na život jako na neustálé plynutí a odplouvání všeho živého i neživého, odplouvání nezadržitelné ani pohledem, ani vyslovením, ani láskou.

Bohuslav Polan ještě téhož roku píše recenzi. *„Oldřich Mikulášek přichází do české poesie jako tichý lyrik, jeden z nejtišších v generaci. Je něco zvlášť milého v osobitém způsobu, jakým básník Marného milování činí přírodu důvěrníci svého lyrického vyznání. Mezi ním a půvabnými i posmutnělymi věcmi živoucí zemské hmoty není skoro nic z abstraktního chladu výrazové stylistiky, pro jejíž iracionální význam jistě mu neschází cit a pochopení. “*⁴²

⁴⁰ HEYDUK, J. Nové knihy veršů. *Rozpravy aventina*. 1931. roč 7, č. 4. s. 145.

⁴¹ KOZÁK, V. Bláhový Oldřichu. *Přerovské echo*. 1994, č. 12. s. 11.

⁴² POLAN, B. o.M. Marné milování. *Kritický měsíčník*. 1940. roč 3, č. 4. s. 175

V té době se Mikulášek básnicky plodně setkával s Rainerem Mariou Rilke. Milan Uhde vidí spojení obou literátů v *lidské touze po postižení alespoň vteřiny plně žitého života. U Mikuláška jde o polosnový, extatický nápřah, snahu stát se, obejmout mimorozumovou cestou veškeré bytí, nejplněji a nejhlouběji být. Tento hrdý pocit sebestvoření navozuje v sobě básník tvůrčím činem, tj. vyslovením.*⁴³ Nejdůležitější a obrazotvornou složkou Mikuláškovy poezie se stala již v tomto raném díle příroda. Její živost kráčí vstříc budoucnosti navzdory smrti

Další sbírka nazvaná Křídlovka vyšla roku 1941. Její předností je bezesporu plánovitost a pečlivost, s jakou autor vybral jednotlivé básně, aby dohromady vytvořily smysluplný celek. *Nenimrá se v pocitech, má odvahu a chuť myslit a pracovat.*⁴⁴

Válečnou kapitolu Mikuláškovy poezie uzavřela sbírka Tráva se raduje z roku 1942. Z této práce vyvěrá především nesporná mladost veršů. Na jedné straně představuje okouzlení a klad, na straně druhé lehkou nedozrálou a vnitřní rozpolcenost. Podle J. B. Černého *se tu živé a plaše jemné postřehy střídají s obrazy umělkovanými i násilnými, rozmarně lehká melodie se zaškrucuje do zajiklých výkřiků, štramákovská pastorála se prohýbá do holanovské disonance.*⁴⁵

Za významný předěl Mikuláškovy tvorby lze považovat sbírku z roku 1946 Podle plotu. Otvírá se zde dlouhá řada Mikuláškových básní milostných. Láska není jen touha po okamžiku naplnění, ale je to složitý a obvykle tragédií podkreslený vztah dvou lidí. Po halasovsku se láska odráží i v rovině smrti.

Dle Petříčka v ní *rezonuje pocit bezmoci a trpného čekání, ale zároveň v ní čteme několik básní, které jsou poprvé komponovány jako dramatické dění či jako výzva proti sobecké netečnosti.*⁴⁶ Mikulášková poezie si zde současně přisvojila širší zkušenostní oblast, a sice prostředí a scénérii přírody stále častěji střídá město.

⁴³ UHDE, M. Básník kruté něhy. *Host do domu*. 1958. roč 5. s. 451-454.

⁴⁴ KOPECKÝ, J. Průhledy do nových knih. *Kritický měsíčník*. 1941. roč 4. s. 303.

⁴⁵ ČERNÝ, J. B. Literatura. *Naše doba*. 1943. roč. 50. s. 278-279.

⁴⁶ PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 5. ISBN není uvedeno.

Václav Černý sbírku *Podle plotu* obdivuje slovy. „*České poesii dal Mikulášek knížku noty zcela osobité, jež zaslouží doznění, neboť je to v našem básnictví další známka a počátek něčeho konečně zase nového.*“⁴⁷

K směrodatným mezníkům poválečné poezie nepochybně patří sbírka *Pulsy*, která si odnesla roku 1947 druhou cenu z Květnové literární soutěže tří nakladatelství Mladá fronta, Práce a Svoboda, jejichž nákladem také vyšla. Kritika označuje *Pulsy* za počátek mikuláškovské linie „černé múzy“ – smrti. Smrt funguje jako iniciátorka života. Je to poslední měřítko hodnot a bilancování úspěchů, či neúspěchů, ať už osobních nebo společenských.

A. M. Píša spatřuje ústřední motiv *Pulsů* *ve vědomí, že žijeme jen k smrti, že život značí jen jakýsi kyvadlový pohyb mezi dvojím nebytím, jen intermezzo mezi zrozením a smrtí, která je teď* „černou múzou“ autorových slok. *Je to neklamná jistota, proti které není odvolání.*⁴⁸

Mikulášek zde nevytvořil nic menšího než básnickou filozofii doby. Pochopil lidský život v napětí protikladů, v permanentní pulsaci od zrození k hrobu, jejíž pravidelnost člověk ruší svým snem a činem.

Na tomto místě se nabízí rozdělení Mikuláškovy tvorby. První linii představuje básnickou černou múzu *Je to* poezie založená na konfliktu člověka s temnými silami života. Druhé linii dala pojmenování druhá část nejznámější Mikuláškovy sbírky *Ortely a milosti*. Ony milosti tvoří protějšek černé múzy, pól životního kladu. Patří sem sbírky *Horoucí zpěvy* (1953), *Divoké kačeny* (1955), *Milosti z Ortelů a milostí* (1958), *První obrázky* (1959) a poéma *Albatros* (1961), která má dle Jana Černého⁴⁹ *své kořeny v tvorbě Máchy a Hrubína*.

⁴⁷ ČERNÝ, V. *Podle plotu. Kritický měsíčník*. 1947. roč. 8. s. 310-312.

⁴⁸ PÍŠA, A. M. *Básnický podzim 1947. Kytice*. 1947. roč. 2. s. 564.

⁴⁹ ČERNÝ, J. *Mikuláškův Albatros. Červený květ*. 1961. roč. 6, č. 10. s. 316.

Petříček⁵⁰ teorii rozdělení Mikuláškovy tvorby. rozvíjí. *V první polovině 50. let Mikulášek nepokračoval v linii „černé múzy“, která tehdy panujícím normám neodpovídala. Uplatnil druhou linii své tvorby, spočívající v tzv. občanských, politických tématech, souladně doplňovaných podmanivou osobní lyrikou. Vedle této linie životního kladu Mikulášek souběžně rozvíjel – byť zatím neveřejně – linii „černé múzy“.*

Předznamenáním její nové realizace byla skladba Krajem táhne prašivec z roku 1957. Zde využil lidového úsloví z českomoravské vysočiny k lyrickému zpěvu, v němž se do představy prašivce, démona alkoholického opojení, promítá představa básníka – rozněcovače lidských vášní, kterými je sám stravován.

Následovala významná sbírka vydaná roku 1958. *Čas od času se objeví šťastná sbírka, šťastná pro tvůrce i čtenáře, v níž autor odkrývá svoje síly a obzory v celé šíři. V díle Oldřicha Mikuláška došlo na takovou knihu nyní. Jmenuje se Ortely a milosti.*⁵¹

Celá je založená na protikladech, jež především symbolizují život a smrt, boj dobra se zlem nebo lásku a nenávisť. Ortely zaujímají v názvu knížky záměrně první místo. Prožité bolesti a utržené rány nás totiž provázejí v životě zpravidla častěji a déle než prožité radosti.

Podle Petříčka⁵² *se tu odráží pokřivení lidských vztahů, vědomí nespravedlivých křivd, tupá agresivní průměrnost, potírající vše, co přesahuje její obzor, prostě to, co dnes rozumíme pod pojmem deformace padesátých let. Mikulášek však nejen odsuzuje a útočí, vyzývá k co nejintenzivnějšímu prožití lidského údělu, ukazuje, že automatismus zvyku je spojencem zla a smrti.*

⁵⁰ PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 6. ISBN není uvedeno.

⁵¹ OPELÍK, J. *Milosti a ortely. Host do domu*. 1959. roč 6. s. 123-124

⁵² PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 5-6. ISBN není uvedeno.

Další sbírka vychází v roce 1963 a nese název Svlekání hadů. Je to celek, který má pevnou strukturu. Každá báseň zde má své odůvodnění a pevné místo. *Působí-li básně tohoto oddílu nezřídka jako překvapení, asi sotva je to jenom symbolem, který nadužíván, by se ostatně přičil podstatě této celistvé a moderní poezie. Je to spíš básnická opozice proti sedlinám, boj proti poetické smrti, zápas, který i banalitu dovede proměnit v její pravý opak.*⁵³ Básník je tedy bojovník ve všech smyslech tohoto slova. Avšak i vítězná bitva je Pyrrhovým vítězstvím. Básník vítězí s bolestí.

Miroslav Červenka se ve své práci zabývá další sbírkou pojmenovanou To královské z roku 1966. *V této sbírce je Mikulášek jaksí více sám sebou. Znamená to větší volnost pro svérázné estetické vytváření. Zesílila zde meditativní složka jeho poezie.*⁵⁴

Následuje sbírka Šokovaná růže (1969), poznamenaná neobyčejně ostrou citlivostí k věcem a dějům básníkovy důvěrného života.

Po vydání Šokované růže byl Mikulášek na jedenáct let umlčen. V roce 1980 však vyšla v Mnichově sbírka Agogh. Teprve v roce 1981 mohly oficiálně vyjít básnické sbírky Žebro Adamovo a Veliké černé ryby a dlouhý bílý chrt. O dva roky později vyšlo dílo Sólo pro dva dechy a poslední sbírkou, vydanou ještě za Mikuláškovy života, se stal Čejčí pláč z roku 1984.

Posmrtně ještě vyšly sbírky Druhé obrázky, A trubky zlatý prach. Výbory z díla Oldřicha Mikuláška nesou názvy Běžící luna, Orchester v korunách, Zelený chrlič, Garsonka, Kam létají labutě, Básně, Ony, Do posledního doušku, Červenec, Sólo pro jeden dech, A srdce nikdy nelže mi, Utrpení starého Werthera, Královské léto a souborné vydání s názvem Verše.

⁵³ GAWLIK, L. Hledání a nalézání. *Kulturní tvorba* 1964. roč. 2, č. 8. s. 12.

⁵⁴ ČERVENKA, M. Metr na metr knih. *Orientace*. 1966. č. 6. s. 66.

Za zmínku stojí také názor samotného básníka na svět techniky. „*Občas je slyšet, že poezie je skoro anachronismus v dnešní době techniky, automatizace, kybernetiky, nervózy a shonu, a že dnešek lze postihnout, abych se vyjádřil názorně, spíš v rachotu výbušných motorů než ve verši. Zajisté je to hluboký omyl. Raduji se z veliké rychlosti a opájím se jako každý moderní člověk pocitem jisté suverenity při překonávání vzdáleností...Chci říci, že každý užitečný vynález nese v sobě samozřejmě prvky poezie, jako je nese v sobě objev vůbec...Technika tedy není nepřítel ani náhražka poezie. Je to nový příliv do skutečnosti našeho života.*“⁵⁵

Jiří Trávníček studuje Mikulášskovo Moravanství. *Jako prostor největší ryzosti a původnosti se v tvorbě Mikuláška prosazuje především Morava jižní. Ta se stává místem smyslové očisty, absolutního naplnění a okouzlení i znovuzrození.*⁵⁶ Jako nejnápadnější průvodce se v Mikuláškově poezii objevuje motiv vína, jako plod značící bohatství a úrodnost. Dále je jeho tvorba silně ovlivněna folklorem, především lidovou písní.

I takový velikán české literatury, jako Oldřich Mikulášek, tedy nezapomněl na své moravské kořeny. Ba právě naopak. Hanácký kraj se pro něj stal důležitým zdrojem inspirace.

⁵⁵ PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 8-9. ISBN není uvedeno.

⁵⁶ TRÁVNÍČEK, J. Moravská inspirace v poezii Oldřicha Mikuláška a Jana Skácela. *Česká literatura*. 1990. roč. 38, č. 4. s. 337-346. ISSN 0009-0468.

2.5 Josef Kainar

2.5.1 Život Josefa Kainara

Josef František Kainar se narodil v Přerově 29. června 1917 v Husově ulici. Šlo o jeden z činžáků, sloužících k ubytování pracovníků na dráze. Otec Josef pocházel ze Slavičí a matka Josefa z Uherského Hradiště. Při narození Josefa bylo jeho matce již jednatřicet let. Před tím povila roku 1908 v Hulíně ještě dceru Irenu. V Přerově rodina zakotvila roku 1911.

Když bylo budoucímu básníkovi deset let, bylo manželství jeho rodičů rozloučeno. Už dříve bydlela matka s dcerou v Kojetínské ulici a posléze se odstěhovala na Slovensko. Syn Josef zůstal s otcem, který se v roce 1927 znovu oženil, a to s Marií Kutálkovou, magistrou v lékárně U anděla strážce. Nová rodina se přestěhovala do bytu v Moštěnské ulici. A nakonec v Přerově pobývali ve vile ve Štefánkově ulici, kterou si lékárnice nechala postavit.

Na základní školu chodil Kainar na Palackého obecnou chlapeckou školu, kde se projevoval jako nadaný žák. Změny v rodině však pro Kainara nebyly šťastné. Dokazují to jednak jeho chlapecké útky z domova, ale i výsledky z primy na přerovském gymnáziu, kde už tehdy měl ze 43 zameškaných hodin 20 neomluvených, za což si vysloužil snížený stupeň z chování.

Jeho další studijní výsledky nebyly nijak vynikající. *Už v tercii skládal reparát z matematiky a kvintu dokonce musel opakovat, protože propadl z němčiny, francouzštiny, botaniky a chemie. Druhý pokus o kvintu skončil dostatečnými, opět sníženou známkou z chování a vysvědčením na odchodnou, vydaným na žádost otce.*⁵⁷ Tomuto odchodu z gymnázia a Přerova vůbec předcházela Kainarova osobní životní tragédie.

⁵⁷ BLAHYNKA, M. *Člověk Kainar*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1983. s. 16. ISBN není uvedeno.

Dne 5. května 1934 odešel Josef Kainar jako obvykle do školy, byl ale roztržitý a po 9. hodině opustil školní budovu a odešel k Bečvě. Cestou se dostal až za kapličku u nemocnice, kde v rozčilení vytáhl bubínkový revolver, který měl jako zástavu od kamaráda Františka Passendorfera, a střelil se do levého boku. Ucítil slabé píchnutí, ale stačil přejít po lávce na druhý břeh řeky k Michalovu, zde odhodit revolver a dojít k obvodnímu lékaři Františku Vysloužilovi v Kratochvílově ulici, který mu ránu ošetřil a poslal jej do nemocnice. Zde se podrobil operaci, při níž mu byl projektil vyoperován. Dne 12. května byl z nemocnice propuštěn.⁵⁸

Pokus o sebevraždu se měl stát z nešťastné lásky k studentce Janě Jurečkové, která bydlela na Stojanově nábřeží. Dívka Kainarův cit neopětovala, podle pozdějšího vyprávění jí vadilo, že se špatně učil a že to byl floutek. Ozvuky Kainarova prožitku snad nalézáme v básních cyklu Z písní Janě.

V Přerově nacházíme i počátky Kainarovy lásky k hudbě. Hudební nadání zdědil po matce. Od pěti let hrál na housle, zkoušel komponovat na klavír pro tři ruce a rozepsal operu Horymír. V primě začal navštěvovat školu orchestrální hry. Se svými přáteli se setkával v Sušilově ulici. V tercii dal dohromady malý tango-orchester ve složení – Kainar housle, Břetislav Kramář klavír, František Passendorfer bicí a Marcel Mařík harmonika. V kvintě se Kainar začal učit hrát i na kytaru.

Právem se po Kainarovi jmenuje jedna z přerovských ulic, a sice ulice s obytným komplexem nad Přerovankou.

Z Přerova mířila Kainarova rodina do Olomouce, kde Josef pokračoval ve studiu na gymnáziu. Maturitu ovšem složil teprve až na gymnáziu v Hlučíně. V roce 1938 začal studovat na Univerzitě Karlově češtinu a francouzštinu. Po uzavření vysokých škol pracoval na nádraží v Ostravě. V té době bydlel u otce v Řepišti u Ostravy. Mezi lety 1940-1943 působil jako kytarista a houslista Doležalova profesionálního tanečního orchestru. Tehdy se sblížil s literáty a výtvarníky Skupiny 42, za nimiž jezdil do Prahy a do Brna.

⁵⁸ LAPÁČEK, J. Před devadesáti lety se narodil Kainar. *Nové Přerovsko*. 2007, roč. 16, č.27. s. 11. ISSN 1213-2004.

Po válce už se ke studiu nevrátil. Přestěhoval se do Brna, kde zpočátku bydlel s Ivanem Blatným. Na to vzpomíná i Jiřina Hauková. „*Po válce se nastěhoval k Ivanovi Josef Kainar. Oběma jim vedla domácnost Kainarova první matka. Ale Kainar a Blatný byli protinožci v životě i v poezii. Skončilo to tím, že Kainar vytáhl jednou na Blatného nůž a chtěl ho bodnout. Pak se odstěhoval a jeho matku vzala k sobě její dcera.*“⁵⁹

V Brně se stal redaktorem komunistického deníku Rovnost a kmenovým spolupracovníkem pražského Divadla satiry. Od roku 1947 působil jako spisovatel na plný úvazek. V témže roce se poprvé oženil. Na sklonku roku 1956 odešel do Prahy. Se svou druhou ženou však bydlel především ve spisovatelských domech v Dobříši a Ždání na Slapském jezeře. V roce 1959 podnikl cestu do Vietnamu.

Na výměnu manželek v Kainarově domácnosti vzpomíná Věra Mikulášková. „*Za dva týdny jsem u Kainarů na Gorkého ulici zazvonila. Dveře se otevřely, avšak místo obrýleného Josefa tam stála cizí, mladá žena v pyžamu. Vlídně mě pozvala dál, abych na Josefa počkala, že hned přijde. Překvapením jsem něco zakoktala, omluvila se a odešla. Pak už měly události rychlý spád. Pavla se vrátila z Vietnamu, za krátký čas se Josef Kainar odstěhoval do Prahy, odkud občas poslal kartičku s textem, z vyhnanství vás pozdravuje Josef.*“⁶⁰

V roce 1970 byl jmenován předsedou přípravného výboru Svazu českých spisovatelů. 16. listopadu 1970 zemřel v Dobříši náhle na infarkt.

⁵⁹ HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. s. 29. ISBN 80-85787-39-3.

⁶⁰ MIKULÁŠKOVÁ, V. Jak jsem se seznámila s Josefem Kainarem. In *Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. s.14 ISBN 80-238-8009-8

Věra Mikulášková vzpomíná na smutný konec života Kainara. „*Poslali ho do Brna za Oldřichem, aby ho přemluvil ke vstupu do normalizačního Svazu spisovatelů. To se mu nepodařilo...Šťastný Josef nebyl. Tuto neblahou funkci musel vzít za odpuštění značného dluhu na Dobříši. Když se s námi k večeru loučil, byl naměkko a v očích se mu třpytily slzy. Netušili jsme, že je to loučení navždy. Těsně po jeho smrti se v Praze začala šířit odporná fáma, že Oldřich zabil Kainara. Jak? To nikdo nevěděl. Jedna z mnohých verzí byla, že ho hnal berlemi ze schodů. V každé době se najde dost zlých pomluvačů, kteří vyslovené lži ochotně šíří dál.*“⁶¹

2.5.2 Dílo Josefa Kainara

Kainarovo umělecké nadání se od začátku uplatňovalo souběžně na poli slovesném, hudebním a výtvarném, jednoznačně však dominovala jeho aktivita literární, obzvláště poezie. Z různých vlivů (Rilke, Holan, Majakovskij, lidová poezie aj.) zasáhla ho trvaleji poetika Františka Halase a civilismus generační Skupiny 42. Hlavními znaky Kainarovy básnické osobitosti se staly deziluzivní evokace postavení současného člověka v životě i ve světě, a to zvláště výrazně prostřednictvím groteskního nazírání, a objektivizace lyriky především cestou epizace nebo příklonem k blues.

První básníkovy písňové texty spadají do let 1933-1936. Dohromady tvoří první rukopisnou sbírku z roku 1935 s názvem *Tulák spí na louce*. Dodnes jsou uchovány z přerovského období Kainarovou rukou psané noty slowfoxtrot „Who Will Lend Me Some Money“ a také notový zápis waltzu, který má v nadpisu název *Blues o mrtvém vrabci*. Velmi záhy začal Kainar s vlastní básnickou tvorbou. Později sám uvedl, že *první básničky psal pod vlivem Valéryho Námořního hřbitova, jemuž nerozuměl, ale našťástí se pak zamiloval do Hořejšího, kterému rozuměl.*⁶²

⁶¹ MIKULÁŠKOVÁ, V. Jak jsem se seznámila s Josefem Kainarem. In *Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. s. 14. ISBN 80-238-8009-8

⁶² LAPÁČEK, J. Josef Kainar a Přerov. In *Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. s. 92. ISBN 80-238-8009-8

Svémi prvotinami se pokoušel prosadit v tehdy velmi populárním Studentském časopise, byl ale odmítnut. Prvním jeho autorským debutem zde byla kresba v ročníku 1932/33 s nadpisem Ovidius byl dobrým výpravčím, za niž získal v soutěži knihu.

V Přerově si už po dobu studia na gymnáziu vysloužil pověst vynikajícího recitátora, navzdory ráčkování. Účastnil se mnoha soutěží, na nichž se setkal také s Jiřinou Haukovou. *„Kainar přednášel svou vlastní báseň Pochod Villonovců. Nedostal zase cenu pro své nešťastné r. Některé pány z poroty pohoršovalo, že má odvahu recitovat svou báseň. Později mi Kainar řekl, že byl tehdy ještě ctižádostivý,“*⁶³ vzpomínala později básnířka.

V roce 1936 poslal své básně opět do Studentského časopisu. Ještě před otištěním Pochodu Villonovců dostal z redakce dopis. *„Vaše pokusy jsou velmi slibné, Slibné – to ještě neznamená dokonalé. Předností je silná obrazivost a emocionálnost. Je tu však též řada velmi levných efektů, za nimiž čtenář nic necítí. Verše jsou zřejmě silně ovlivněny Halasem a Zavadou. Na vydání sbírky zatím nepomýšlejte. Jistě napíšete lepší věci...Ve vašich pracích není markantních nedostatků. Je tu třeba jen růstu a vývoje.“*⁶⁴

V roce 1940 vyšla Kainarovi v edici První knížky, řízené Františkem Halasem první sbírka Příběhy a menší básně. Ještě před vydáním obdržel Kainar od Halase dopis.

*„Milý J. K. vrátíte-li mi definitivní rukopis do konce března nebo raději ještě dříve, byla by naděje vydat to ještě na jaře. Tak si pospěšte a dodělejte to. Jak víte, já básníkům neradím, ale potřebovalo by to místy přísnější výběr. V těch Písniích Janě si Vám cit vyvádí víc, než je poezii zdrávo. Podívejte se na to znova, jistě na to přijdete sám. Máte tam verše krásné a já se na ně těším. Pozdravuje Vás Halas.“*⁶⁵

⁶³ HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. s. 34. ISBN 80-85787-39-3.

⁶⁴ LAPÁČEK, J. Josef Kainar a Přerov. In *Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. s. 85 ISBN 80-238-8009-8

⁶⁵ LAPÁČEK, J. Josef Kainar a Přerov. In *Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. s. 87. ISBN 80-238-8009-8

Povzbuzení k tvorbě od takového velikána české literatury, jímž Halas bezesporu byl, vyvolalo nadšení u mladého autora a neutuchající chuť tvořit nové a lepší básně.

První období básnickovy tvorby čítá sbírky Příběhy a menší básně (1940), Osudy (1947) a Nové mythy (1946).

V Osudech se osamostatnila příběhovitost a s ní se prosadila monografická orientace. Jejich úkolem se stalo ozřejmit tragickou nadčasovou jednotu lidstva. Kainarovu osobitost vytváří především jistá osobní konstelace, personální zážitky, jež ovšem válečná doba zveličila, vyzdvihla a posunula ve vědomí na první místo.

V Nových mythech se Kainar projevuje jako rozený baladik. Spatřujeme v ní nalezení sebe samého. Kainarovi se podařilo oprostit od patetických biblických připomínek a přesto navodit takřka posvátnou atmosféru veršů. *Kainarovy obrazy jsou nespěchavé, těžkokrevné až těžkopádné. Ale plné vnitřního složitého třpytění. Autor Nových mythů odhaluje podhoubí každodenní všednosti a jde sociálnosti pod kůži. Je však opakem citového exhibicionisty. Je to poesie po výtce. Nevybízí. Nesoudí. Neznámkuje. Ani neglosuje. Ba ani nekráká za vlasy. Pouze zjevuje. A její zjevení někdy působí jako rána do hlavy.*⁶⁶

Po válce se Kainar uchyluje k dramatické politické satíře, účtující jak s nacismem a přežitky okupační demoralizace v Cirkusu plechovém, tak s apokalyptickými náladami plynoucími z existence atomové pumy v Akci Aibiš. Nejvýraznější je ovšem jedna z prvních českých absurdních her Ubu se vrací..., kde satiricky zobrazuje lačnost po moci, občanskou konformitu a zbabělost.

Dalšími sbírkami Veliká láska, Český sen a Člověka hořce mám rád se Kainar stal básníkem pouťového společenského uspořádání. Je z nich cítit patos vítězného uchopení moci a optimismus. Přiklonil se k lidu a třídnímu boji s buržoazií. Můžeme zde hovořit o jakémisi druhém vývojovém období v Kainarově tvorbě.

⁶⁶ BODLÁK, K. Tři knihy poesie. *Listy*. 1946. roč. 1, č. 4. s. 630.

Sbírka Veliká láska vznikla v období největšího tlaku na literaturu. Její úkoly se zužují na pouhou ilustraci potřebných idejí, umělec je v tomto pojetí na nejlepší cestě stát se propagandistou, který politicky důležité myšlenky zbásňuje. *Svůj dřívější sklon snižovat jakékoli ustálené hodnoty s úspěchem vybíjí jako odpůrce měšťáckých hodnot. Měšťákovi se tu přisuzují všechna zla až po fyzickou odpornost, nemorálnost a méněcennost. Literatura tu má funkci zcela abstraktní.*⁶⁷ Láska v takovém pojetí získala nádech podrážděnosti a bojovnosti.

V roce 1953 vyšla sbírka Český sen. Podstatnou roli zde získala láska. A to láska klidná, pevná a přesvědčivá. Buriánek to komentuje. *„Tam, kde rozkvétá láska, ať už šťastná, nebo teprve hledající cestu ke štěstí, tam Kainarova báseň zazní vždy jasně, radostně, čistě. Kainar se přibližuje v těchto básních lidové poesii, lidové rozmanitosti a prostotě v chápání milostného vztahu dvou lidí. Někde jde až k užití dialektu, aby se formou sblížil s lidovým uměleckým výrazem. Český sen pak zůstává jedním ze stěžejních děl naší poesie. Je to dílo, které strhuje a vzruší.“*⁶⁸

Z dnešního pohledu je Český sen sbírkou jasně typicky socialistickou. Radost a nadšení socialismem tu proudí z většiny veršů. Stejně nadšená je proto i socialistická kritika Františka Buriánka.

V roce 1959 vyšla další sbírka Člověka hořce mám rád. Jan Petrmichl v Tvorbě uvádí. *„Člověka, milovaného hořkou, kritickou láskou, chápe básník jako produkt jeho vlastní historie, která pro něho znamená nejen vzpřímená těla, ale i ducha. Obrací obnošený smysl slov na hlavu, miluje a vyhledává paradox, je mu vlastní robustní vančurovský vtíp, píše verše protiidylické, hravé, útočné i úskočné. Je to útočnost proti konvenci, ať už se jmenuje falešný tragismus nebo jakkoli jinak.“*⁶⁹

Kainar ani na okamžik nechápal člověka jako osamělé, ztracené a zatracené individuum. Zápas o socialistického člověka bral jako zápas o přirozenost a přírodnost jeho citů. V zásadě mu šlo o to, aby popsal českého člověka.

⁶⁷ TREFULKA, J. Básnické dílo Josefa Kainara. *Nový život*. 1958. s.221

⁶⁸ BURIÁNEK, F. O nových knihách. *Nový život*. 1954. s. 207-208.

⁶⁹ PETRMICHL, J. Na nových výpravách za současným člověkem. *Tvorba*. 1959. roč 24. s. 1083.

Z dalších děl uvedeme veršovanou komedii *Nebožtík Nasredin* (1959) a veršovanou pohádku *Zlatovláska* (1958). Poslední etapu Kainarova předčasně uzavřeného básnického díla charakterizuje rozvíjení tendencí obsažených v poezii jeho prvního období. Zaměřil se už ne na člověka ve společnosti, ale na člověka mezi lidmi. Tyto deziluzivní básně ukončoval mravním naučením. Jde především o sbírku *Lazar a píseň*, *Moje blues* a posmrtně sebrané verše *Včela na sněhu*.

Završením Kainarovy tvorby se staly písňové texty *Miss Otis lituje...z roku 1969* a kritické veršované komentáře *Rozhlásky* vydané v roce 1971.

Kainar se věnoval i literatuře pro děti. První verše pro děti vznikly po válce. V roce 1948 vydal sbírku *Říkadla* a v roce 1964 nonsensové básně s vlastními ilustracemi nazvanou *Nevídáno, neslycháno. Říkadla a delší básně zdůrazňují napětí mezi významem a zvukem slov v nesčetných synonymických a víceznačných spojích.*⁷⁰

Kainarovo moravanství je patrné v celé linii jeho díla. Celkově promoravanské ladění popisuje František Hrubín ve svém citátu. „*Vy v Brně a na Moravě vůbec máte štěstí: téměř všechno to největší, co v nové české poesii máme, je svými kořeny zde. Z toho leckdo v Praze může mít třeba všelijaké pocity. Myslím, že zbytečně! Vždyť i my, co se narodili v Praze a okolí, jsme poezií Moravané.*“⁷¹

Josef Kainar je tedy dalším velikánem, který dobyl českou literaturu, ač pocházel z malého moravského městečka.

⁷⁰ ČEŇKOVÁ, J. Všude bláto, kaluže...*Ladění*. 2007. č. 2. s. 42.

⁷¹ OPELÍK, J. *Jak číst poezii*. 2. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1969. ISBN není uvedeno.

2.6 Jiřina Hauková

2.6.1 Źivot Jiřiny Haukové

Jiřina Hauková byla nejstarší ze tří dcer Karla Haukeho, významné osobnosti kulturního a společenského života novější historie Přerova, který proslul zejména coby novinář, redaktor a vydavatel přerovských novin *Obzor*.

Jiřina Hauková se narodila 27. 1. 1919 v Přerově. Nejprve chodila v Přerově do obecné školy (1925-1930), poté se stala studentkou přerovského reálného gymnázia (1930-1938) a pak pokračovala na brněnské univerzitě ve studiu češtiny a angličtiny.

Na své studium na gymnáziu později vzpomínala: „*Bylo to venkovské gymnázium, tak na něm učili takoví dost méněcenní profesoři. Nebyla jsem na gymnáziu ráda, pro mě byli ti profesoři takoví přihlouplí.*“⁷²

V době studií gymnázia začala i fotografovat a stala se členkou Klubu fotoamatérů v Přerově. Roku 1937 se Hauková zúčastnila studentského tábora Etického hnutí československého studentstva v Řadově, kam jezdili většinou čtenáři a přípisovatelé Studentského časopisu. Přerovský básník Josef Kainar tam o dva roky mladší Jiřinu seznámil s básníkem Ivanem Blatným, jehož otec Lev Blatný publikoval v literárním časopise *Host*, který vycházel v přerovském nakladatelství *Obzor*. V redakci *Obzoru* také poznala básníka Oldřicha Mikuláška.

S Mikuláškem ji pojilo dlouholeté přátelství. Nejprve se vídali v Brně, kam mu Hauková posílala své básně a sloupky do *Lidových novin*. Po jejím odchodu do Prahy se ještě čas od času navštěvovali, ale jejich odloučení posílil Mikuláškův vřelý vztah k alkoholu a jeho působení v brněnském časopise *Host* do domu. Zde už odmítl dál zveřejňovat příspěvky Haukové s tím, že se pro ně nemůže patřičně nadchnout.

Po zavření vysokých škol v roce 1939 pracovala v redakci přerovského *Obzoru* (1939-1942) a byla i dopisovatelkou *Lidových novin*. Po té odešla do Prahy a od roku 1943 byla zaměstnána na Ministerstvu lidové osvěty. Po válce se stala redaktorkou nejprve v publikačním a potom v americkém oddělení zahraniční sekce Ministerstva informací. Od roku 1950 působila jako samostatná spisovatelka a překladatelka.

⁷² RULF, J. Báseň z temné komnaty. *Reflex*. 2000, č. 2. s. 18-20.

Po odchodu do Prahy se stala členkou Skupiny 42. Vůdčím teoretikem této skupiny byl Jindřich Chalupecký, za něhož se v roce 1950 provdala. V letech 1948-57 a 1970-89 nemohla publikovat, tak se uplatnila jako překladatelka a její díla vycházela v samizdatu. Po převratu se opět mohla plně vrátit ke své spisovatelské činnosti.

*V roce 1996 obdržela jako první žena v naší vlasti prestižní Cenu Jaroslava Seiferta za sbírku Světlo v září, kterou uděluje Charta 77. V roce 1999 byla za své dílo oceněna i městem Přerovem Medailí Komenského a k 28. říjnu rovněž vyznamenáním prezidenta republiky.*⁷³

Jiřina Hauková zemřela 15. prosince 2005 v Praze. Poslední rozloučení se konalo v jejím rodišti, v Přerově, o pět dní později.

2.6.2 Dílo Jiřiny Haukové

Své první literární dílo napsala Hauková již ve dvanácti letech. Byla to próza, nikoli poezie. Jednalo se o popis přírody a života lidí na pasece v Hostýnských vrších, kam jezdila jako malá s rodiči.

*„Napsala jsem to perem, dala svázat a věnovala otci k Vánocům. Od mládí jsem měla touhu něco v sobě vyjádřit. A nevěděla jsem, jak na to. Zkoušela jsem to s malováním, ale nikam to nevedlo. Pak jsem začala fotografovat. V patnácti letech byly přijaty mé fotografie na výstavu v rodném Přerově, kde jsem dostala dokonce druhou cenu. První báseň jsem napsala při vyvolávání v temné komoře.“*⁷⁴ Jiřina Hauková byla tedy všestranně umělecky nadaná, což její volbu stát se básnířkou umocňovalo.

⁷³ KVAPIL, J. Básnička Jiřina Hauková oslavila 80. narozeniny. *Nové Přerovsko*. 1999, roč. 8, č.4. s. 18. ISSN 1213-2004.

⁷⁴ FIŠMISTROVÁ, V. Nositelka Ceny Jaroslava Seiferta, básnička Jiřina Hauková, se dožívá významného životního jubilea. *Nové Přerovsko*. 2004, roč. 13, č. 4. s. 7. ISSN 1213-2004.

Coby autorka debutovala pod pseudonymem Jola roku 1934 v deníku Obzor. Své první pokusy o poezii musela pečlivě tajit před svým otcem, ačkoli ten byl šéfredaktorem přerovského deníku Obzor a jí už tou dobou vycházely drobné fejetony v různých novinách.

V redakci Obzoru poznala Oldřicha Mikuláška, který měl značný podíl na umožnění zveřejnění prvních literárních pokusů Jiřiny Haukové.

V knize *Záblesky života* na něj vzpomíná: „*Jednou jsem se Mikuláškovi svěřila, že píšu verše. Něco mi pochválil, něco ne. Vybral mi báseň Rozbřesk a dal k sázecímu stroji pod pseudonymem Jola. Pod tím jménem jsem tiskla v brněnském časopise Snaha. Tatínek se rozzuřil a báseň sebral. Ale za čas přece vyšla. A po ní už následovaly další.*“⁷⁵

Po zavření vysokých škol se Jiřina Hauková vrátila do Přerova, kde se věnovala redakční práci v Obzoru a vedla ženskou rubriku v Lidových novinách. Za války poslala několik svých veršů Františku Halasovi. Tomu se líbily a doporučil je Bedřichu Fučíkovi z Vilímkova nakladatelství. V roce 1943 vyšla tedy Haukové u Vilímka první knížka s názvem *Přísluní*.

Nečas⁷⁶ k ní napsal. „*Ve své básnické prvotině, nazvané výstižně Přísluní, vychází mladá autorka z přírodního impresionismu, okouzlená spíše sladkým dechem domova než laskavým vábením dalek. Proto se zde dosti často opakuje motiv návratu, vyslovený tu radostnou apostrofou země, tu zase zjhlými a vroucími, v české lyrice ostatně velmi vzácnými verši sesterskými.*“ Pozitivní ohlas povzbudil mladou básnířku k další tvorbě. Zvláště pak, když se o ní kladně vyjádřil i její přítel Oldřich Mikulášek.

⁷⁵ HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. s. 35. ISBN 80-85787-39-3.

⁷⁶ NEČAS, J. Jiřina Hauková: *Přísluní. Naše doba*. 1944. roč 51. s. 283.

Další básně vydala pod názvem *Cizí pokoj* v roce 1946. *Jiřina Hauková podala v Cizím pokoji zповěd' osobní krise milostné a deník životního provisoria, v němž se touto krisí octla a v němž se jí postavily otázky smyslu a možná i nesmyslnosti života, vztahů lidského soužití, osobní samoty, charakterové opravdovosti.*⁷⁷ Osobní tragédie zde tedy přesahovala až do úvah o vztazích společenských, ba dokonce mezilidských.

V dopise Haukové hodnotí sbírku *Cizí pokoj* také František Halas. „*Milá Jiřino, tak jsem včera pobýval u Vás v Cizím pokoji! Moc teplo tam nebylo, ale vím teď toho víc o Vás, o světě i o lidech. Mám z toho velkou radost a co hlavní: není tam literatura. Zabloudí-li ke mně ještě někdy nějaká dívka s verši, tak jí řeknu, aby vedle Achmatové četla Haukovou. Našla jste s nějakou krásnou jistotou, kterou nemají Vaši kamarádi, to, co oni stále přehrabují a pro oči nevidí. Pojmenovat to neumím. Děkuje, tisknu ruku a těší se na shledanou Váš Halas.*“⁷⁸

Po odchodu do Prahy se Hauková začala stýkat se Skupinou 42 a v ní hlavně s Jindřichem Chalupckým, jenž ji seznámil s Jiřím Kolářem. Z již dřívější známosti se opět setkala i s Josefem Kainarem. Všechny pak společně uvítal právě František Halas.

Po válce básníci vydávali své knížky a Hauková s Chalupckým uveřejnili svůj neznámější překlad *Pusté země* od T. S. Eliota. S básníky Eliotem, Stephenem Spencerem i s irským básníkem a esejistou Leslie Daikenem se Hauková setkala při své návštěvě Londýna roku 1947.

Naopak v Praze provedla J. Hauková po výstavách anglického výtvarného kritika, estetika a básníka Herberta Reada a v roce 1949 básníka Dylana Thomase. Haukové překlad knihy Dylana Thomase *Zvláště když říjnový vítr vyšel* v roce 1958.

Ve stejném roce vyšla Haukové sbírka *Oheň ve sněhu*, obsahující verše za uplynulých deset let. *Ve sbírce opustila autorka sevřenou stavbu a rozepnula se volnou formou, jejíž nepatetičnost a přece rytmická síla, vnitřní melodie a obraznost jsou nejtypičtějšími znaky jejího umění.*⁷⁹ Tato její poezie, související s někdejší poezií Skupiny 42, je obdařena lyrismem s něhou a citlivostí rodově ženskou.

⁷⁷ ČERNÝ, V. Další pohled na naši poesii nejmladší. *Kritický měsíčník*. 1947. roč 8. s. 265.

⁷⁸ HAUKOVÁ, J. *Země nikoho*. 1. vyd. Praha: Práce, 1970. s. 35. ISBN není uvedeno.

⁷⁹ ČERVENKA, M. Otevřená cesta. *Literární noviny*. 1958, roč. 7, č. 24. s. 129.

I nadále však Hauková pokračovala v překladatelské činnosti. Výbor *Když září mraky* z díla anglického autora Johna Keatse, který je průřezem jeho nejlepší tvorbou, vyšel v překladu J. Haukové v roce 1961. Hudba pouště Američana W. C. Williamse (1964) je dalším jejím překladem.

Z autorčina pera ovšem vzešly i další díla. A sice sbírka *Mezi lidmi a havrany* (1965) obsahující verše Haukové z let 1958 až 1962, *Rozvodí času* (1967), kde se oblast autorčina tvůrčího zájmu rozšířila do kultury a dějin. Následující sbírka *Země nikoho* vyšla Haukové v roce 1970, stejně jako *Letorosty*. Kniha však byla stažena z knihkupeckých pultů a její náklad zničen.

Ještě v roce 1977 vyšel Haukové překlad básní Emily Dickinsonové pod názvem *Můj dopis*. Básnířka sama publikovala až do 90. let už jen v samizdatu.

V roce 1984 vyšla takto její sbírka *Světlo v září* s verši z let 1978-1984, za kterou získala později Cenu Jaroslava Seiferta. Zmíněné *Letorosty*, redukovaný výbor básní z prvního vydání doplněný však verši z let 1972-1978, vyšly v roce 1978 v Západním Německu. V Západním Berlíně byla vydaná o rok později sbírka *Spodní proudy*.

Vteřiny i věčnost lidského osudu, jeho všednost i skrytou tvář zaznamenávají verše knihy *Motýl a smrt* z roku 1990. Jako soukromý tisk vydala Hauková *Elegie* za Jindřichem Chalupěckým, které jsou vzpomínkami na dobu nemoci a smrti jejího manžela z let 1990 až 1992.

První próza J. Haukové *Záblesky života*, jež je retrospektivou jejího života a zároveň vzpomínkami na slavné osobnosti, s kterými se během svého života sešla, vyšla v roce 1996.

Lapáček dílo Haukové uzavírá. *V roce 1997 jí vyšla sbírka Mozaika z vedřin, od dva roky později Díra skrz a roku 2002 Večerní prška. Nakladatelství Torst vydalo v roce 2000 edici básnického díla Jiřiny Haukové pod názvem Básně.*⁸⁰

⁸⁰ LAPÁČEK, J. Uzavřelo se básnické dílo Jiřiny Haukové. *Nové Přerovsko*. 2005, roč 15. č. 48. s. 4. ISSN 1213-2004

K tvorbě Jiřiny Haukové se vyjadřovali přední kritici české literatury. Například Jiří Rulf použil slova Jiřího Koláře, který ji vidí jako *nešťastně vzácnou, šťastně všední ženu, jež má srdce muže, ale přísně mateřské.*⁸¹

Zdeněk Kožmín zase skládá hold celé tvorbě Jiřiny Haukové, jejíž klady spatřuje především *ve víře v nezničitelnost života. Evokují se životní prasiný a praprameny, všude tu vládne jakýsi osvícený biologický optimismus: z moře to neustále vane dechem života, z vesmíru se hlásí nezničitelné energie, z dětí promlouvá trvalost a trvanlivost lidství. Hauková tuto harmonii znovu a znovu dokládá bolestným vědomím životních kontradikcí a kontrapunktů. Je citlivá na rozdíly a odstíny, pociťuje protilehlost věcí, jejich vzdálenosti a samoty...*⁸²

Píša v díle Haukové vidí *stesk, prázdno, které nás přepadává, tíseň bezvýhlednosti a bezvýchodnosti, stín dějinné a životní marnosti, lhostejnost ke všemu, k lásce i bolesti.*⁸³ Podle něj právě tyto pocity pokoušejí autorčinu bytost a jsou tedy jakýmsi smutným zdrojem jejího umění.

Na závěr nezbývá než souhlasit s Bedřichem Fučíkem, který se na adresu významné básnířky vyjádřil slovy, „*Je to poezie v nejkrásnějším smyslu dobová a nadčasová zároveň.*“⁸⁴ Právě v onom spojení nadčasovosti s aktuálností leží Haukové jedinečnost a síla.

⁸¹ RULF, J. Báseň z temné komnaty. *Reflex*. 2000, č. 2. s. 18-20.

⁸² KOŽMÍN, Z. Opony a rozpory poezie. 1965. roč. 7, č. 7. s. 146.

⁸³ PÍŠA, A. M. Verše a poesie. *Kytice*. 1947. roč. 2. s. 224-225.

⁸⁴ FUČÍK, B: Cesta Jiřiny Haukové. In *Letorosty*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1970. s. 189. ISBN není uvedeno.

2.7 Jaroslav Mazáč

2.7.1 Život Jaroslava Mazáče

PhDr. Jaroslav Mazáč se narodil 24. března 1934 v Přerově. Po absolvování zdejšího gymnázia studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1952 skládal přijímací zkoušky pro obor biologie, chemie a zeměpis. Nakonec se však rozhodl pro studium českého a ruského jazyka.

Na své studium sám autor vzpomíná v rozhovoru s Oldřichem Fialou. „*Poté, co jsem dostal řádnou lekci od profesora dr. Jana Jahna, jenž znal mé někdejší literární pokusy, zažádal jsem o přeřazení do kombinace čeština-ruština. Podařilo se, ale pod podmínkou, že budu bydlet na kolejích s uvědomělými soudruhy, aby mé idealistické tendence byly paralyzovány. Cíle nebylo dosaženo.*“⁸⁵ Mazáč se tedy díky jistým známostem a neobvyklé benevolenci tehdejších soudruhů dostal úspěšně na vysokou školu, ačkoli jako mladý katolík nebyl zrovna nejvhodnějším uchazečem o studium.

Se studiem českého jazyka ještě pokračoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde v roce 1972 vykonal rigorózní zkoušku a získal akademický titul PhDr.

Po dokončení studií se věnoval pedagogické praxi. Téměř po celou dobu svého života působil v rodném městě. Kvůli své křesťanské orientaci byl zpočátku své kariéry nucen často měnit místo a opustit svůj domov. Mazáč byl středoškolským učitelem na řadě škol severní Moravy, zejména v Šumperku, Starém Městě pod Sněžníkem, Zábřehu a Kojetíně. Od roku 1965 až do svého důchodu působil v Přerově na Střední zemědělské škole.

Na období svých pedagogických začátků a profesního postrkování vzpomínal Mazáč později už s úsměvem. Absurditu této doby vykresluje příhoda, kdy jako mladý začínající profesor učil na zábřežském gymnáziu. Při svém víkendovém pobytu v Předmostí se zúčastnil nedělní mše svaté ve zdejším kostelíku.

⁸⁵ FIALA O. Dálkový pochod Jaroslava Mazáče hvězdnou zemí. Nové Přerovsko. 2004. roč 13. č. 4. s. 7.

Spolu s básníkem na tuto událost vzpomíná Miroslav Rozkošný. *„Přikrčen za varhanami, aby si ho snad někdo „zvědavý“ nevšiml, byl účasten bohoslužbě. Hned v pondělí ráno si ho volala do kanceláře ředitelka gymnázia: „Mazáči, co jste to provedl?“ dramatickým hlasem a s vytřeštěnýma očima téměř vykřikla nadřícená. Leknutím jsem myslel, že jsem nevědomky snad někoho zavraždil, vzpomínal Mazáč. Celá „hrůza“ spočívala jen v tom, že někdo z ochránců tehdejšího politického režimu si všiml, že mladý pedagog kráčí do kostela a zprávu o tom podal přímo do školy nebo snad někam výš.“*⁸⁶ Po takovém rozhovoru logicky následovala opět změna pracoviště a záznam do Mazáčovy osobní složky.

Během své pedagogické kariéry se plně věnoval i poezii. Výsledkem se stalo množství zajímavých sbírek, které jsou v dnešní době neprávem lehce opomíjeny. Svým dílem ale Mazáč jistě překročil pomyslnou regionální hranici a zapsal se do podvědomí širší veřejnosti.

Jaroslav Mazáč zemřel 28. dubna 2006 v Přerově. V roce 1994 získal Pamětní medaili J. A. Komenského za literární a pedagogickou činnost ve prospěch města Přerova.

2.7.2 Dílo Jaroslava Mazáče

Jaroslav Mazáč byl básník, subjektivní lyrik, rozjímavý a hloubavý tvůrce meditativní poezie, křesťansky orientovaný autor.

Hledání smyslu života spatřoval Mazáč v duchovnu, v jeho případě silné víře v Boha. Dalšími silnými inspiračními zdroji v jeho tvorbě se stala rodina, příroda, láska a rodné město.

⁸⁶ ROZKOŠNÝ, M. Básník věrný svému městu. *Přerovské listy*. 2004, roč. 3, č. 3. s. 14.

První umělecké počiny mohl Mazáč sledovat už u svých rodičů. „*Kořeny mého zájmu o verše by asi vysvětlila genetika, protože můj otec nejen tvořil, ač prostý dělník, akvarely na úrovni insitního umění, ale psal i poezii o svém mládí, Přerovu, o práci, která mu, jako invalidovi, byla desetiletí odpírána. Verše ke konci svého pohnutého života psala i moje matka.*“⁸⁷ Ostatní vykonalo gymnázium a zvláště prof. Dr. Jan Jahn, jenž Mazáče učil i na vysoké škole.

Fascinace přírodou a Přerovem se prohlubovala každým dnem jeho života. Třicet let totiž chodil do práce k areálu zemědělské školy kolem řeky Bečvy a přes park Michalov, kde příroda ještě tolik nepodléhá městu.

Mazáč byl silně spjat i s přerovskými básníky. „*Je mi blízka poezie Jiřiny Haukové, mnohé básně Dušana Žváčka a Jitky Stehlíkové, nikoli však natolik, abych před nimi a jejich tvorbou nějakou úmyslnou nápodobou naplno otvíral své vlastní tvůrčí teritorium. Přerov a Přerovsko je trvalým horizontem mé poezie.*“⁸⁸

Mazáč se také velice přátelil s Janem Skácelem, jehož kroky směřovaly často právě do Přerova. Přestože se za celý život setkali pouze dvakrát, jejich vřelý vztah dokazuje vzájemná korespondence. Jan Skácel Mazáčovi posílával vždy ke konci roku svá známá, niterně oslovující čtyřverší.

Ve své první knížce *Havraní stříbro* (1965) nasadil hluboce meditativní tón, ovšem důsledně opíraný o viditelné skutečnosti. Výjevy bezejmenných krajin i přesně označených míst, exteriéry zachycené většinou bez lidí a bez dějů, to vše vytvořilo povrch, který přitahoval naše vnímání a soustředoval je na vnitřní souvislost člověka a přírody, země a nebe.

⁸⁷ FIALA, O. Dálkový pochod Jaroslava Mazáče hvězdnou zemí. *Nové Přerovsko*. 2004. s. 6.

⁸⁸ NOVOTNÝ, R. Rozhovor s PhDr. Jaroslavem Mazáčem. *Přerovské echo*. 1998, č. 5. s. 12.

V druhé sbírce *Laskavý soud* (1969) využil možnost zřetelněji vyslovit i své spirituální tíhnutí: učinil tak přímou aktualizací biblických výrazů. Znemožnění této metody vnější mocí jeho poezii kupodivu neublížilo a její vývoj pokročil ještě výš, ke sbírce *Setkání křídel* (1974). *Tady prvky básnickovy víry vrostly do obraznosti přírodní lyriky tak organicky, že ani státní dozorcí nad literární tvorbou je dostatečně nerozpoznali. Ústřední obraz setkání Ptáka Alfa a Ptáka Omega mluvil ovšem k vnímavým duším jasně.*⁸⁹ A zbýval ještě jeden krok – znázornit milované krajiny (nejčastěji zákoutí rodné Hané) na pozadí vesmíru. To se stalo v *Hvězdné zemi* z roku 1980.

V dalších knihách se básnickova tvůrčí cesta na první pohled stáčela jinam. Už ve sbírce *Hvězdná země* (1980) se objevil náznak epiky. Ten pak přerůstal ve významnější epické kontury v poemě *Dálkový pochod* (1985), kde dějové pásmo turistické akce rámovalo duchovní putování krajinou předků i potomků, a zejména ve skladbě *Nehasnoucí ohně* (1989), inspirované osudem českých parašutistů za protektorátu.

Kromě událostí nedávné historie vstupovala do básnickova obzoru otázka ekologická. Během 80. let se mu během lektorského řízení rozpadla plánovaná sbírka *Chráněné území*. Část z ní zachránil v bibliofilském tisku *Sen o širé pláni* (1987). Nepřízeň, před kterou nedávno utekl, se podepsala na vyznění těchto veršů nápadnou melancholií a zastřením naděje.

A pak dostal Jaroslav Mazáč novou příležitost, aby básnický vyznal svou duchovní orientaci, tentokrát už bez ohledu na cenzuru. Sbírkou *Tichá mše* (1991) přinesla kromě nových veršů také tvorbu donedávna schovávanou a dosvědčila nelehké hledání rovnováhy mezi explicitním a implicitním vyjádřením křesťanského postoje. Vázaný verš, pravidelný rým a rozvržení obsahu podle struktury liturgie vtiskly ústředním textům podobu mešní písně a jen docela málo odboček k subjektivnosti výrazu bránilo k tomuto jejích použití.

⁸⁹ KOMÁREK, K. Kosmické meditace Jaroslava Mazáče. In *Sborník státního okresního archivu Přerov 7*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 1999, s. 231. ISBN 80-238-4990-5

Kvapil o Tiché mši napsal. „*Mnohem víc jasněji a volněji, než kdykoli dříve, čiší z Mazáčových básní jeho víra, smýšlení a přesvědčení. Sbíрка je autorovým dialogem s Bohem, Ježíšem Kristem...Podle mého je Mazáčova síla právě v meditativní lyrice, v úsporném, zvukomalebném vyjádření s náhlou disonancí a ve schopnosti vtisknout slovům nadčasovost...*“⁹⁰

V té době byla už na scéně postmoderna a ta poznamenala Mazáčovu tvorbu jak v tematice, tak ve výrazu. Básník už ve starších sbírkách reflektoval úzkosti moderního člověka z celosvětových katastrof přírodního i společenského rázu. V novém období si pak spojil vzrůstající chaos v moderním světě s programovým chaosem ideových a morálních vzorců. To se projevilo nápadnou proměnou poetiky, a sice drsnějším vyjadřováním a sklonem k destrukci slovní formy. Tento proces dosvědčila sbírka *Konec návštěv* (1996), která místy narážela na ideové principy postmoderny.

Další sbírka *Světlo mezi krami* (1997) naznačila určité vyrovnání s předchozím zemětřesením. Její verše vycházely z velmi konkrétního pohledu do krajiny, a to nejen do přírody, ale i do městských zahrad nebo do výšin panelákového sídliště. Pak zasadil tento básnický snímek do širšího pozadí, kterým často bývá celý vesmír, ostatně kosmická poetika byla pro Mazáče charakteristická již dříve.

Na sbírku *Světlo mezi krami* se soustředil i Bohumír Kolář, který poukazuje především na úspornost Mazáčova vyjadřování, jež je zde ještě zřetelnější. *Pro básníka totiž přestává být základní výpovědní jednotkou věta, a stává se jí stále výrazněji slovo. Pro Mazáče už není pouhým nositelem významu, ale rovněž často členitého děje, atmosféry, nálady a vyjadřuje koneckonců i autorův postoj k jistému jevu či události.*⁹¹

Toto ovzduší zachycovaly i další Mazáčovy sbírky. V knize *Jupiter blízko nad obzorem* (1999) se ještě vracel k úzkosti z katastrofy, viděné jako apokalyptické kosmické znamení.

⁹⁰ KVAPIL, J. Ke sbírce *Tichá mše* Jaroslava Mazáče. *Nové Přerovsko*. 1991, roč 2. č. 37. s. 12. ISSN 1213-2004.

⁹¹ KOLÁŘ, B. Mazáčovo *Světlo mezi krami*. *Nové Přerovsko*. 1997, roč 6. č. 25. s. 12. ISSN 1213-2004.

Kvapil k ní uvedl. „Každý z nás je neopakovatelným a píše svou báseň života, protože každý někdy prožil závratné chvíle osobního, rodinného, dějinného, planetárního a kosmického štěstí, které je obsaženo jak v radosti prvního políbení, tak v žalosti absolutního loučení s milovaným člověkem. Podobnými krásnými slovy nejen zaujal, ale zároveň přesvědčil, že svá slova dobře promýšlí a ke každému z nich přistupuje s velkou vážností.“⁹²

V následující sbírce Bílé zeravy (1999) jsou vedle sebe přítomné apokalyptičnost i naděje a tato vzájemnost pravděpodobně potrvá. K dalším, již dřívějším dílům patří Předpověď na noc a zítřek z roku 1987 a výbor z díla Alfa konce-Omega letu vydaný v roce 1996.

V roce 2001 vydalo Volné sdružení autorů moravskoslezských spolu s Klubem přátel krásné knihy jako exlibris sbírku Mazáčových básní s názvem Jupiter nabývá zraku.

Rozkošný k ní poznamenal, že *Mazáč dříve stavěl svoje básně na kontrastu trvání změny. Pro svou tvorbu hledal náměty v klíčových, nadčasových životních projevech i v konkrétních historických událostech, které sám prožil. V poslední sbírce se však básník obrací především k současnosti, ovlivňované prudkými společenskými změnami, novými pohledy na trvalé životní projevy a reaguje také na překotný vývoj vědy a techniky.*⁹³

Ačkoli je Mazáčova poezie do jisté míry složitá, své obdivovatele a příznivce si určitě našla a nachází je i dnes. Sám autor vidí své čtenáře *jako přemýšlivé lidi, již neberou život jako krátkou epizodu, kterou je třeba utilitárně využít. Jsou to lidé, kteří se snaží dobrat koncepce, smyslu života, kteří za jevovou stránkou života vidí další prostor.*⁹⁴

⁹² KVAPIL, J. Polarita tvorby básníka Mazáče. *Nové Přerovsko*. 1998, roč 7. č. 15, s. 13. ISSN 1213-2004.

⁹³ ROZKOŠNÝ, M. Básník pohlíží na současnost. *Moravské noviny*. 2001. s. 14.

⁹⁴ KVAPIL, J. Nad tvorbou básníka J. Mazáče. *Nová svoboda*. 1989. roč. 5, č. 39. s. 15.

Jaroslav Mazáč byl po celý svůj literární život velmi skromný a netlačil se na výsluní kulturních center. Jako autor zůstal věrný regionálním nakladatelům (Profil Ostrava, Blok Brno, Kroužek bibliofilů DKP Vítkovic, Volné sdružení autorů moravskoslezských Ostrava, Proavis Přerov, Tramka Karviná). *Vedle svých slavných spolurodáků stál tiše, s trpělivou důvěrou v porozumění příznivých duší.*⁹⁵

⁹⁵KOLÁŘ, B. *Z paměti literární Olomouce*. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci, 2004, s. 231-233. ISBN 80-7182-156-X

3. DÍLA S TEMATIKOU PŘEROVA

Díla s tematikou Přerova můžeme rozdělit do dvou skupin. Ta první spadá do beletrie a druhá pojímá odborné a populárně naučné práce, jež důkladně zkoumají historii a vývoj hanácké metropole.

3.1 Beletrie

V krásné literatuře se Přerovu a jeho okolí věnují autoři, kterým rodný kraj obzvláště přirostl k srdci.

Jmenujme nejprve básnířku Jiřinu Haukovou, jež do své sbírky *Mezi lidmi a havrany* zařadila přímo báseň s názvem *Přerov*. Vyjadřuje v ní tesknotu a smutek.

V ulicích mrtvo

a v domcích doutná

plno osudů.

...

Přítelkyně se stará o dva slepé rodiče.

Každý rok někdo už nežije.⁹⁶

Báseň je plná stesku. Nejen stesku po rodném městě, ale i po rodině, která v Přerově žila. Hauková palčivě pociťuje přicházející stáří. Ztráta přátel, rodinných příslušníků a blízkých v ní vyvolává určitou beznaděj.

⁹⁶ HAUKOVÁ, J. *Mezi lidmi a havrany*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1965. ISBN není uvedeno.

Básní Přerov ovšem znázorňování rodiště pro Haukovou nekončí. V básni s názvem *V mém kraji* vzpomíná na šťastnou dobu dětství. To přesně vyjadřují verše *jak stařešina vzpomíná, sladká chuť jím prolíná*⁹⁷. Dalšími vzpomínkami jsou protknuté básně *Jednou ještě doma* ze sbírky *Světlo v září*, *Na Hané z Rozvodí času* a *Návrat ze Spodních proudů*.

Na řeku Bečvu, kolem které se v dětství tak ráda procházela odkazuje Hauková ve *Čtyřech řekách*.

*Bečva, řeka mého mládí, z Beskyd unesená.
Házeli jsme po ní rozpálené „kačenky“.
Rackové klidnou hladinou zobáky roztínají,
vrbovky se růžovějí, pne se svízel povázka,
odnášela si z jehněd pel a naše polibky,
když jsme poslouchali, co vítr syčí v osikách...*⁹⁸

Vzpomínka svázaná s přerovským gymnáziem, na kterém Hauková také studovala, se odráží i ve verších určeným otci. Při příležitosti kulatého výročí gymnázia se vydává *Almanach*, na což autorka ve své básni také naráží. Snad tu Hauková zobrazila i problematický vztah se svým otcem, který zpočátku odmítal její touhu po literární činnosti. Toto dílo nese název *Čtyři elegie* ze sbírky *Motýl a smrt*.

*Vidím otce, jak by šel v průvodu 100 let gymnázia
A jak by byl k smrti dojatý mou básní
V almanachu to je můj kraj...*⁹⁹

⁹⁷ HAUKOVÁ, J. *Spodní proudy*. 1. vyd. Brno: Blok, 1992. ISBN 80-7029-070-6

⁹⁸ HAUKOVÁ, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Torst, 2000. ISBN 80-7215-124-X

V neposlední řadě zaznamenáváme opojení Haukové krásnou přírodou obklopující hanáckou metropoli. Její zálibu v přírodopise naznačují i časté termíny z oblasti fauny a flory. Proto ještě uvedeme úryvek Na svůj život. *Učila jsem se poznávat, ale jen žluví hvizd mi uvízl v uchu z ohňostroje ptačího zpěvu nad tichými tůňkami v lese Žebračce. Strhanec se tu křivolace vine, tady má kořeny mé mládí v petrklíčích, ladoňkách, sasnkách, hvězdnatcích...*¹⁰⁰

Dalším básníkem inspirovaným Přerovem je Jaroslav Mazáč. V jeho díle nacházíme jak motivy krajiny obklopující Přerov, tak i motivy přerovských moderních staveb. V básni Poláchovi zmiňuje elektrárnu, kdežto v Parku je naopak okouzlen přírodou. Minulost a architektura se snoubí ve verších Na paměť přerovských mostů roku 1945 ze sbírky Havraní stříbro.

Dále Mazáče inspirovaly také Náměstí svobody nebo nedaleká zřícenina hradu Helfštýn. V básni Dobyť hradu Helfštýn opěvuje nejen nádheru okolí hradu, ale i jeho historický význam a nádech tajemna, který se nad takovými památkami vznáší.

V hradební průrvě

slabiny šípku

k západu krvácejí

*záděrným stiskem ztracených ostruh.*¹⁰¹

K dalším Mazáčovým veršům zabývajícím se Přerovem patří básně Nad Přerovem a Olšina u Bečvy, publikované v měsíčníku Kultura Přerova.

⁹⁹ HAUKOVÁ, J. *Motýl a smrt*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 80-202-0171-8

¹⁰⁰ HAUKOVÁ, J. *Motýl a smrt*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 80-202-0171-8

¹⁰¹ MAZÁČ, J. *Havraní stříbro*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1965. ISBN není uvedeno

Horní náměstí upoutalo pozornost Jarmily Urbánkové. Jeho krásná zákoutí vylíčila v souboru Rozbité zrcadlo. Tato památková oblast se stala také objektem zájmu Františka Dostálka, který vydal samostatný sešit Přerov, Horní náměstí. Soustavnému průzkumu této lokality se věnovali archeolog Čeněk Stáně a Jiří Kohoutek. Ti své poznatky publikovali ve sborníku *Archaeologia historica* a ve Sborníku okresního archivu v Přerově.

Na domov ve svém díle často vzpomíná také Oldřich Mikulášek. Nejpatrněji je jeho touha po rodné krajině vidět v básních *Cesta domů* (Orchestr v korunách), *Rodný kraj* (Faraónka), *Po letech doma* (Faraónka) nebo *Domů jedu domovinou svou* (Divoké kačeny).

Nádheru Moravy popisuje také ve verších *Haná za bouře* ze sbírky *Divoké kačeny*. Za všechny uvedme úvodní dvojverší této básně. *Jak je krásná Haná, deštěm zulíbaná.*¹⁰²

Nejslavnější přerovský rodák Josef Kainar se krajinou svého dětství zabývá také. A to především v básních *Domů* ze sbírky *Lazar* a *píseň* nebo *Preludium* z dětství ze *Synkop*. Další verše s názvem *Stará Haná* opěvují bohatství Moravy a její úrodnost. Kainar ji zde přirovnal k božskému Dionýsovi.

Jinými zajímavě pojatými poctami městu jsou další bibliofilské tituly jako *Přerov*, úryvek z románu Františka Skácelíka, a *Přerov – domov můj* z kreseb A. Zemánka na slova státní hymny. Přerovský zámek se objevuje v *Pověstech hradů moravských a slezských* od Karla Kalába.

¹⁰² MIKULÁŠEK, O. *Divoké kačeny*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1964. ISBN není uvedeno.

3.2 Odborná literatura

Prvním historikem zabývajícím se Přerovskem byl František Struška. Jeho německy psané dílo nese název Die Geschichte der Stadt Prerau. Jeho část později přeložil Osvald Konečný.

První česky psané dějiny města jsou k dispozici zásluhou pedagoga Františka Bayera. Ten převážně vlastním nákladem vydal publikaci *Přerovsko s podtitulem Město i hejtmanství, Bayerův ilustrovaný průvodce Přerovem a nejnovější adresář, historicko-místopisný nástin Hejtmanství přerovské a Bayerův plán města Přerova*¹⁰³. Na vzniku dalšího místopisného svazku Okres Přerov z pera Rudolfa Kreutze má zásluhu Muzejní spolek v Brně.

K poznání dějin Přerova přispěli také poštovní úředník František Levý svou publikací *Přerovská česko-bratrská církev*, Josef Kramář s knihou *Přerov na Moravě – původ jeho a vývin*, pedagog Jaroslav Hosák publikací *Přerovský okres* a Jan Bělohlav studií nesoucí příznačný název *Přerov*.

Významným zaznamenatelem přerovských dějin se stal redaktor a historik umění Florian Zapletal. K jeho vědecké práci přičítáme tituly *Zkáza Přerova roku 1438 smyšlenkou*, *Prvních sto let v dějinách města Přerova, Přerov a okolí za markrabího Jana*, *Přerov v minulosti*, *Přerov za válek husitských*, *Prvních sto let v dějinách města Přerova a Počátky husitství v Přerově a v jeho širším okolí*. Některé své publikace zveřejňoval také v *Ročence Městského muzea*.

Historii, a navíc také hospodářské činnosti a průmyslová odvětví, zpracovává sborník *Přerov, Přerovsko – Kojetínsko* připravený Národohospodářskou propagací. Dalším kolektivním dílem jsou dvousvazkové *Dějiny města Přerova* vydané městským nákladem. Shrnutí všech historických poznatků nabízí ve své práci *Otazníky nad počátky města Přerova* Jiří Lapáček.

¹⁰³ Fišmistrová, Věra. 75. výročí úmrtí dějepisce Františka Bayera. *Nové Přerovsko*. 2000, roč. 9, č. 38, s. 19. ISSN 1213-2004.

Významnou skupinu přerovské regionální literatury tvoří publikace zabývající se archeologickými výzkumy v Předmostí. Přelomové jsou práce archeologů Jindřicha Wankela a Karla Jaroslava Maška povětšinou prezentované časopisecky. K dalším badatelům patří Karel Absolon. Jeho práce *Kamenné paleolitické nástroje z Předmostí ve sbírkách Hanáckého městského muzea v Holešově*, *Předmostí – tábořiště pravěkého lovce mamutů na Moravě a Předmostí u Přerova – tábořiště diluviálního člověka o světovém významu*¹⁰⁴ mají neocenitelnou hodnotu.

S Maškovými nálezy seznámil širokou veřejnost slavný antropolog Jindřich Matiegka ve dvoudílné práci *Homo předmostensis*, fosilní člověk z Předmostí na Moravě. Vykopávkami v Předmostí se poté zabývali Bohuslav Klíma a Inocenc Ladislav Červinka. Souhrn veškerých objevů podal ve své publikaci *První historické zprávy o diluviálních nálezech v Předmostí* archeolog Josef Skutil.

Značnou vypovídací hodnotu o společenském i hospodářském životě města v dané době mají jubilejní sborníky společenských organizací, škol, zájmových sdružení či spolků, výrobních podniků, úřadů, peněžních ústavů, ale také katalogy výstav a biografie. Z nejvýznamnějších jmenujme *Almanach* vydaný ke 125. výročí založení Gymnázia Jakuba Škody v Přerově z roku 1995 nebo *Obrazy z dějin železnice na Přerovsku* od Zdeňka Fišera.

¹⁰⁴ Novotný, Ludvík. Vzpomínáme K. J. Mašky-objevitele Předmostí. *Nové Přerovsko*. 1980, roč. 23, č. 37, s. 5.

Závěr

V práci byl charakterizován přerovský literární místopis devatenáctého a dvacátého století.

Práce je členěna do třech kapitol. V první kapitole jsme se zabývali spisovateli, kteří v české literatuře zaujímají přední postavení, ale i autory, kteří jsou dnes již takřka zapomenuti. Věnovali jsme se jak významným přerovským rodákům, tak literátům, již s městem spojili podstatnou část svého života, a v neposlední řadě i spisovatelům Přerovem jen jakoby procházejícími.

Ve druhé kapitole jsme v sedmi medailonech vykreslili životy a díla sedmi významných přerovských osobností. Zvolili jsme, Jiřího Sumína, Josefa Františka Karase, Florianu Zapletala, Oldřicha Mikuláška, Josefa Kainara, Jiřinu Haukovou a Jaroslava Mazáče. U každého autora jsme se nejprve zaměřili na jeho život, přičemž jsme kladli důraz na jeho pobyt a působení v Přerově. Dále jsme u jednotlivých spisovatelů sestavili charakteristiku a přehled tvorby, doplněné častými dobovými kritikami.

Ve třetí kapitole jsme věnovali pozornost literárním dílům, které zpracovávají tematiku Přerova. Rozdělili jsme ji na dvě části. V první jsme se zabývali tvorbou beletristickou. Zde jsme použili především ukázky z děl autorů, které jsme zařadili do medailonů ve druhé kapitole. Není zvláštností, že Přerovu věnovali prostor především básníci. A to ponejvíce přerovští rodáci Jiřina Hauková a Jaroslav Mazáč.

Odbornou literaturou se zabývala druhá část třetí kapitoly. Uvedli jsme zde nejdůležitější publikace, které městu Přerovu věnují svou pozornost. Nejvíce odborné práce zobrazují historii města Přerova, zvláště pak pravěké osídlení Předmostí.

Téma přerovského literárního místopisu je velmi obšírné. Za další zkoumání by rozhodně stálo rané období přerovské literatury.

PRAMENY A LITERATURA

Jiří Sumín

CZMERO, R. Spisovatel rodu ženského. *Hanácké noviny*. 1996. roč 7, č. 33.

FIŠMISTROVÁ, V. Zapomenutý Jiří Sumín – Amálie Vrbová. *Nové Přerovsko*. 1998, roč. 7, č.39. ISSN 1213-2004.

KARÁSEK, J. Jiří Sumín – Věště. *Literární listy*. 1899. roč. 20, č. 10.

KOVÁŘOVÁ, S. Vrbová se zařadila mezi nejvýznamnější literáty Hané. *Právo*. 2005, roč. 15, č. 3.

LISICKÁ, H. Tři medailony osobností hanáckého národopisu a literatury. *In Studie Muzea Kroměřížska 92-93*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska v Kroměříži, 1993, s. 71-73. ISBN 80-85-048-50-7.

PREISSOVÁ, G. *Jiří Sumín*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1937. ISBN není uvedeno.

PROCHÁZKA, A. O páně Jiřím Sumínovi. *Moderní revue.*, 1902. roč 13.

SKÁCELÍK, F. Zapadlý kraj. *Rozhledy*. 1899. č. 2.

SLAVÍK, B. *Hanácké písemnictví*. 1. vyd. Olomouc: R. Promberger, 1940. ISBN není uvedeno.

STANĚK, J. *Jiří Sumín*. Přerov: Přerovský obzor, 1915. ISBN není uvedeno.

VODÁK, J. Jiří Sumín: Věště. *Rozhledy*. 1898-1899. č. 6.

VODÁK, J. Jiří Sumín: Z doby našich dědů. *Literární listy*. 1897. roč 8, č.1.

VODÁK, J. Jiří Sumín: Z doby našich dědů. *Niva*. 1895, roč 6, č. 3.

Josef František Karas

FIŠMISTROVÁ, V. Josef František Karas – moravský Jirásek. *Nové Přerovsko*. 1996, roč. 5, č. 7. ISSN 1213-2004.

FIŠMISTROVÁ, V. Moravský spisovatel a novinář Josef František Karas. Přerovské echo. 2001. č. 2.

FOLPRECHT, J. Literatura. *Česká revue*. 1919-1920. roč. 13.

HOMOLKA, F. Dějepisné povídky. *Úhor*. 1928. roč. 16, č. 9-10.

SEDLÁČEK, H. Zakletý princ. *Úhor*. 1916. roč. 4.

ŠULEŘ, O. *Laskavé podobizny*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2005. ISBN 80-7329-086-3

VESELÝ, A. O knihách. *Česká revue*. 1912. roč. 1911-1912.

VŠETIČKA, F. Spisovateli J. F. Karasovi říkali moravský Jirásek. *MF Dnes*. 1998.

Florian Zapletal

HÝBL, F. Bochořský rodák Florian Zapletal. *Nové Přerovsko*. 2005, roč. 14, č.44. ISSN 1213-2004.

HÝBL, F. Národopisné fotografie F. Zapletala. *Nové Přerovsko*. 1994, roč. 3, č. 32. ISSN 1213-2004.

HÝBL, F., MUŠINKA, M. *Florian Zapletal. Život a dílo*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 2005. ISBN není uvedeno.

HÝBL, F., ŠURKALA, J. Akademik Mikuláš Mušinka a Florian Zapletal. *Přerovské listy*. Přerov: Město Přerov, 2007. roč. 6. č. 2.

KOKOJANOVÁ, M. Třikrát florianu Zapletalovi – zatím...*In Střední Morava*. Olomouc: Memoriam, 2006. roč 12. č. 22. ISBN 80-85807-83-1.

Oldřich Mikulášek

ČERNÝ, J. Mikuláškův Albatros. *Červený květ*. 1961. roč. 6, č. 10.

ČERNÝ, J. B. Literatura. *Naše doba*. 1943. roč. 50.

ČERNÝ, V. Podle plotu. *Kritický měsíčník*. 1947. roč 8.

ČERVENKA, M. Metr na metr knih. *Orientace*. 1966. č. 6.

FIŠMISTROVÁ, V. Básník a publicista Oldřich Mikulášek. *Přerovské echo*. 1998, č. 5.

GAWLIK, L. Hledání a nalézání. *Kulturní tvorba*. 1964. roč. 2, č. 8.

HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. ISBN 80-85787-39-3.

HEYDUK, J. Nové knihy veršů. *Rozpravy aventina*. 1931. roč 7, č. 4.

KOPECKÝ, J. Průhledy do nových knih. *Kritický měsíčník*. 1941. roč 4.

KOZÁK, V. Bláhový Oldřichu. *Přerovské echo*. 1994, č. 12.

LAPÁČEK J. Oldřich Mikulášek. *In Nebe počká*. Přerov Kulturní agentura M, 2005.

LAPÁČEK, J. Výstava Přerovská léta Oldřicha Mikuláška. *Nové Přerovsko*. 2005, roč. 14, č. 43. ISSN 1213-2004.

OPELÍK, J. Milosti a ortely. *Host do domu*. 1959. roč 6.

PETŘÍČEK, M. *Oldřich Mikulášek*. Praha: Československý spisovatel, 1970. ISBN není uvedeno

PÍŠA, A. M. Básnický podzim 1947. *Kytice*. 1947. roč. 2.

POLAN, B. O. M. Marné milování. *Kritický měsíčník*. 1940. roč 3, č. 4.

ROZKOŠNÝ, M. Přerovské ulice nesou jména rodáků a osobností regionu. *Nové Přerovsko*. 2008, roč. 17, č.51. ISSN 1213-2004.

TRÁVNÍČEK, J. Moravská inspirace v poezii Oldřicha Mikuláška a Jana Skácela. *Česká literatura*. 1990. roč. 38, č. 4. ISSN 0009-0468.

UHDE, M. Básník kruté něhy. *Host do domu*. 1958. roč 5.

Josef Kainar

BLAHYNKA, M. *Člověk Kainar*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1983. ISBN není uvedeno.

BODLÁK, K. Tři knihy poesie. *Listy*. 1946. roč. 1, č. 4.

BURIÁNEK, F. O nových knihách. *Nový život*. 1954.

ČEŇKOVÁ, J. Všude bláto, kaluže...*Ladění*. 2007. č. 2.

HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. ISBN 80-85787-39-3.

LAPÁČEK, J. Josef Kainar a Přerov. *Přerovské echo*. 2001, č. 11.

LAPÁČEK, J. Josef Kainar a Přerov. *In Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. ISBN 80-238-8009-8 .

LAPÁČEK, J. Před devadesáti lety se narodil Kainar. *Nové Přerovsko*. 2007, roč. 16, č.27. ISSN 1213-2004.

MIKULÁŠKOVÁ, V. Jak jsem se seznámila s Josefem Kainarem. *In Sborník Státního okresního archivu Přerov 9*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 2001. ISBN 80-238-8009-8.

OPELÍK, J. *Jak číst poezi*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1969. ISBN není uvedeno.

PETRMICHL, J. Na nových výpravách za současným člověkem. *Tvorba*. 1959. roč 24.

TREFULKA, J. Básnické dílo Josefa Kainara. *Nový život*. 1958.

Jiřina Hauková

ČERNÝ, V. Další pohled na naši poesii nejmladší. *Kritický měsíčník*. 1947. roč 8.

FIŠMISTROVÁ, V. Nositelka Ceny Jaroslava Seiferta, básnířka Jiřina Hauková, se dožívá významného životního jubilea. *Nové Přerovsko*. 2004, roč. 13, č. 4. ISSN 1213-2004.

HAUKOVÁ, J. *Záblesky života*. 1. vyd. Jinočany: HaH, 1996. ISBN 80-85787-39-3.

HAUKOVÁ, J. *Země nikoho*. 1. vyd. Praha: Práce, 1970. s. 35. ISBN není uvedeno.

KOŽMÍN, Z. Opory a rozpory poezie. *Plamen*. 1965. roč. 7, č. 7.

KVAPIL, J. Básnička Jiřina Hauková oslavila 80. narozeniny. *Nové Přerovsko*. 1999, roč. 8, č.4. ISSN 1213-2004.

LAPÁČEK, J. Uzavřelo se básnické dílo Jiřiny Haukové. *Nové Přerovsko*. 2005, roč 15. č. 48. ISSN 1213-2004.

NEČAS, J. Jiřina Hauková: Přísluní. *Naše doba*. 1944. roč 51.

PÍŠA, A. M. Verše a poesie. *Kytice*. 1947. roč. 2.

RULF, J. Báseň z temné komnaty. *Reflex*. 2000, č. 2.

Jaroslav Mazáč

FIALA O. Dálkový pochod Jaroslava Mazáče hvězdnou zemí. *Nové Přerovsko*. 2004, roč. 13, č. 4. ISSN 1213-2004.

FIALA, O. Životní jubileum přerovského pedagoga a básníka Jaroslava Mazáče. *In Sborník státního okresního archivu Přerov 7*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 1999. ISBN 80-238-4990-5.

KOLÁŘ, B. Mazáčovo světlo mezi krami. *Nové Přerovsko*. 1997, roč 6. č. 25. ISSN 1213-2004.

KOLÁŘ, B. *Z paměti literární Olomouce*. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci, 2004. ISBN 80-7182-156-X.

KOMÁREK, K. Kosmické meditace Jaroslava Mazáče. *In Sborník státního okresního archivu Přerov 7*. Přerov: Státní okresní archiv Přerov, 1999. ISBN 80-238-4990-5.

KVAPIL, J. Ke sbírce Tichá mše Jaroslava Mazáče. *Nové Přerovsko*. 1991, roč 2. č. 37. ISSN 1213-2004.

KVAPIL, J. Nad tvorbou básníka J. Mazáče. *Nová svoboda*. 1980, roč. 5, č. 39

KVAPIL, J. Polarita tvorby básníka Mazáče. *Nové Přerovsko*. 1998. roč 7, č. 15. ISSN 1213-2004.

NOVOTNÝ, R. Básník Jaroslav Mazáč. *Přerovské echo*. 1999, č. 2.

NOVOTNÝ, R. Rozhovor s PhDr. Jaroslavem Mazáčem. *Přerovské echo*. 1998, č. 5.

NOVOTNÝ, R. Nová básnická sbírka Jaroslava Mazáče. *Přerovské echo*. 1999, č. 7-8.

ROZKOŠNÝ, M. Básník pohlíží na současnost. *Moravské noviny*. 2001.

ROZKOŠNÝ, M. Básník věrný svému městu. *Přerovské listy*. 2004, roč. 3, č. 3.

VAVROUŠEK, J., KOLAŘÍK, I. *50 přerovských bardů a putování Přerovem 20. století slovem i obrazem*. Přerov: VA-KO, 2006. ISBN není uvedeno

Díla s tematikou Přerova

FIŠMISTROVÁ, V. 75. výročí úmrtí dějepisce Františka Bayera. *Nové Přerovsko*. 2000, roč. 9, č. 38, s. 10. ISSN 1213-2004.

HAUKOVÁ, J. *Básně*. 1. vyd. Praha: Torst, 2000. ISBN 80-7215-124-X.

HAUKOVÁ, J. *Mezi lidmi a havrany*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1965.

HAUKOVÁ, J. *Motýl a smrt*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 80-202-0171- 6.

HAUKOVÁ, J. *Spodní proudy*. 1. vyd. Brno: Blok, 1992. ISBN 80-7029-070-6.

MAZÁČ, J. *Havraní stříbro*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1965. ISBN není uvedeno.

MAZÁČ, J. *Hvězdná země*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1980. ISBN není uvedeno.

MAZÁČ, J. *Nehasnoucí ohně*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1989. ISBN není uvedeno.

MAZÁČ, J. *Setkání křídel*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1974. ISBN není uvedeno.

MIKULÁŠEK, O. *Divoké kačeny*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1964. ISBN není uvedeno.

NOVOTNÝ, Ludvík. Vzpomínáme K. J. Mašky-objevitele Předmostí. *Nové Přerovsko*. 1980, roč. 23, č. 37, s. 5.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Denisa Blahušová
Katedra:	Českého jazyka a literatury PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010
Název práce:	Přerovský literární místopis 19. a 20. století
Název v angličtině:	The Literary Topography of Prerov in 19th and 20th Century
Anotace práce:	Práce se zabývá českými spisovateli, kteří žili a působili v Přerově. Její hlavní část je věnována sedmi nejvýznamnějším osobnostem přerovské literární historie. Je zde dán i prostor jejich tvorbě zpracovávající tematiku města Přerova.
Klíčová slova:	Přerov, literatura, regionální literatura, místopis, Jiří Sumín, Josef František Karas, Florian Zapletal, Oldřich Mikulášek, Josef Kainar, Jiřina Hauková, Jaroslav Mazáč.

Anotace v angličtině:	This work is engaged in the Czech writers who lived and promoted in Prerov. Its main part is devoted to the seven most significant figures of literary history of Prerov. There is also a part about their production elaborating the Prerov's themes.
Klíčová slova v angličtině:	Prerov, literature, regional literature, topography, Jiří Sumín, Josef František Karas, Florian Zapletal, Oldřich Mikulášek, Josef Kainar, Jiřina Hauková, Jaroslav Mazáč.
Rozsah práce:	73 stran
Jazyk práce:	Čeština